

Systemaattisen analyysin hermeneuttinen teoria (SAH)

Systematic analysis has been used more occasionally in the form of immanent text analysis, but this form has its limits in systematic theology and other sciences regarding qualitative research. In this article, the author introduces the use of hermeneutic theory in systematic analysis (SAH). This theory adds broader criteria for the use of systematic analysis in hermeneutical research. These additional criteria are needed because sources and valid techniques in hermeneutical research are more varied than in immanent studies. These forms or research has a different kind of source criteria. The gravity of this problem is multiplied even more if a hermeneutical research question has complexity that asks for the definite use of multiple sources that cannot be handled with the same criteria than in immanent studies.

Ari J. Tervashonka¹ (SAH teorian tekijä)

Itä-Suomen yliopisto

aritervashonka@hotmail.com

Vesa Suominen (SAH ja kirjasto-, informaatio- ja dokumentaatiotutkimus)

Oulun yliopisto

sohveli2012@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8899-1133>

Asiasanat: systemaattinen analyysi; hermeneutiikka; immanetti tutkimus; laadullinen metodologia; systemaattisuus; tutkimuskriteerit, dekonstruktio, monitieteisyys, poikkitieteellinen tutkimus

¹ Artikkelin on tehty Suomalaisen tiedeakatemian Eino Jutikkalan rahaston tuella.

JOHDANTO

Teorian tarkoitus

Systemaattinen analyysi on teksianalyyttinen menetelmä, jolla on monialaisesti tutkittu laadullisia tutkimuskysymyksiä. Saman teeman ympärillä on tehty lukemattomia eri systemaattisia tutkimuksia pääosin immanentisti, eli on pyritty ns. immanenttiin rekonstruktioon jolla on koostettu esimerkiksi tietyn filosofian, maailmankatsomuksen tai teorian sisältöjä.

Tämän kaltainen sisällön tarkastelu tehdään analyyttisesti alkuperäislähteiden sisäisen maailman sääntöjen mukaan, jolloin esimerkiksi pyrittäessä ymmärtää teoriaa tutkitaan teorian sisältämän argumentaation toimintaa, rajallisuutta ja kattavuutta.² Koska systemaattisen analyysin immanentti käyttö rajoittuu pääosin alkuperäisiin lähteisiin, ongelmaksi on muodostunut se, ettei menetelmälle ole kovin laajalle levinneitä kriteereitä esimerkiksi laajemmalle hermeneuttiselle systemaattiselle analyysille. Toisin kuin immanentissa tutkimusmuodossa hermeneuttinen systemaattinen analyysi on holistisempaa ja siten myös moninaisemman lähteiden käytön kautta kriteerisesti kirjavampaa. Artikkelin muotona on siten teoria-artikkeli, jossa koostamme toisaalta systemaattisen analyysin ongelmallisuutta, joihin vastataan luomalla hermeneuttinen systemaattisen analyysin teoria (SAH). Artikkelissa hermeneuttista systemaattista analyysiä ja SAH lyhennettä on käytetty synonyymeinä ja niillä viitataan systemaattisen analyysin tässä artikkelissa kehiteltävään versioon.

Esimerkkinä tieteenalasta, jolle SAHta olisi luontevaa soveltaa, on tässä artikkelissa kirjasto-, informaatio- ja dokumentaatiotutkimus (KID). Käsitteellä viittaamme joukkoon toisiinsa liittyviä, mutta erilaisin nimin ja painotuksinkin esiintyviä opillisia perinteitä kuten kirjastotiede, kirjastotiede ja informatiikka, informaatiotutkimus ja dokumentaatiotutkimus. Näiden piiriin tai läheisyyteen sijoittuu myös sellaisia rajatumpia aloja kuin tietohallinto ja -johtaminen tai bibliografia ja vieläpä kirjahistoria tai -tutkimus.

KID-tutkimusta ja erityisesti informaatiotutkimusta sen nykyään vallitsevana opillisena perinteenä ja sen tutkimuksen kohteita on tässä yleisimmällä tasolla hyödyllistä hahmottaa eräänlaisena ketjuna. Siinä dokumentit tai erilaiset sanomat ja tieto etenevät lähettäjältä erilaisten välittymis- tai välitysvaiheiden kautta vastaanottajalle, jolloin vielä usein kiinnitetään huomiota vastaanottajan mahdolliseen uuden tiedon tuottamiseen. (Vrt. esim. Järvelin &

² Nurmi 2014, kappale 1.

Vakkari 1988; Borgman 2008; Suorsa 2017). Tässä ketjussa sitten tunnistetaan osa-alueiden perustaksi sellaisia ilmiöitä kuin

- Tiedontuotanto (esimerkiksi tutkimus, kirjoittaminen tai muu varsinainen tuotanto ja sen tulosten julkaiseminen, kirjahistoria, -tiede tai -tutkimus).
- Tiedon välittyminen tai välittäminen sekä tiedontallennus ja -haku (sisältäen nk. tiedontallennus ja -hakutoiminnot ja myös järjestelmät ja niissä tapahtuvan tiedon kuvailun ja bibliografian suppeammin tai laajemmin käsitettynä).
- Tiedonhankinta ja -käyttö sekä uuden tiedon luominen (esimerkiksi tietohallinto ja -johtaminen).

Tämän ketjun puitteissa tutkimus muodostuu hyvin heterogeeniseksi sisältäen mm. dokumenttien ja niiden tuotannon osin historiallis-yhteiskuntatieteellistä analyysiä, tallennukseen sisältyvää soveltavasti kielellisten toimintojen ja ilmiöiden sekä tietoteknisten rakenteiden ja järjestelmien tutkimusta sekä vielä yleistä ”informaatiokäyttäytymisen” ja tietoon tai sen tuottamiseen liittyvien käytäntöjen ja rakenteiden tutkimusta.

Laadullisilla menetelmillä on erityisesti 1900-luvun loppuvuosikymmeniltä lähtien ollut hyvin vahva asema myös KID-tutkimuksessa, ja lähtökohtia on etsitty artikkelissammekin systemaattisen myös analyysin mahdollisena komponenttina mainitusta hermeneutiikasta (ks. esim. Benediktsson 1989, Capurro 1992, Hoel 1992, Hansson 2005, Suominen 2016, Suorsa 2017).

Tässä artikkelissa kehiteltävä SAH mahdollistaisi ns. suoran aineistopohjaisen todistelun lisäksi tässä laajemmassa muodossa kriteerisesti hyväksyttävän laajemman synteesi pohjaisen todistelun. Tämän tyyppinen todistelu vaatii moninaisempia lähteitä, jolloin niiden välisten analyysien kriteerit hämärtyvät. SAH teorialla pyritään tuottamaan yleiset metodologiset kriteerit, joiden avulla systemaattisen analyysin hermeneuttista versiota voidaan soveltaa samalla tavalla eri synteesisopohjaisten todistusten muodostamisessa. Tämä on metodologisena edellytyksenä monelle poikkitieteelliselle systemaattiselle analyysille ja systemaattisen analyysin osalta toivottua kehitystyötä^{3,4}.

KID-tutkimuksen historiassa puhutaan käyttäjäsuuntauksesta (user orientation), jonka maamerkinä pidetään Brenda Dervinin ja Michael Nilanin (1986) artikkelia Needs and Uses of Information (ks. kuitenkin myös Talja & Hartel 2007) Tämä edelleenkin varsin voimakas

³ Heikkilä 2020, 68-74.

⁴ Tästä lisää teorian työvaiheessa 4.

painotus on kuitenkin saanut osakseen myös kritiikkiä mm. käyttäjän ohella informaation välittymisprosessin muitakin elementtejä – niin dokumenttien tuottajia kuin välitysjärjestelmiäkin – korostavasta ja tässä mielessä holistisesta näkökulmasta (ks. Ingwersen 1992, 55-57). Kun Carol C. Kuhlthau (1993/1994, 1) kritisoi ”bibliografista paradigmaa”, Birger Hjørland (2007) puolustaa sitä korostaen, että ”kirjallisuuksien tutkimusta ei voida korvata esimerkiksi käyttäjien tutkimuksella”. (Ks. myös Suominen 2007; Suominen 2016, 69-73 ja 79-88.) Käyttäjäsuintautunut tutkimus sellaisenaan on luonteeltaan tyypillisimmin käyttäytymistieteellistä. Toisaalta esimerkiksi Hjørlandin tapaan myös ”kirjallisuuksien” merkitystä korostavan ja siinä mielessä holistisen kritiikin rehabilitoima ”bibliografinen paradigma” voi tuoda mukaan myös historiallis-kulttuurillisia ilmiöitä ja niitä vastaavia aineistoja ja argumentaatiotapoja. Tällöin myös SAH:n sisältämä eri aineistojen ja argumentaatioiden rajojen tarkastelu voi kulloisenkin tutkimuksen asetelmasta ja tavoitteista riippuen tulla tarpeelliseksi.

Systemaattisessa analyysissä kysymykset ohjaavat vastaavasti tulkinnan analyysejä, mutta erona Gadamerin hermeneutiikkaan systemaattinen analyysi lähtee vähittäisestä ja avoimesta⁵ tutkimuskysymyksestä suhteessa aineistoon. Eroon on kaksi syytä. Ensisijaisesti syynä on se, että systemaattisessa analyysissä tutkitaan argumentteja ja argumentaatiota, joiden tutkimisella pyritään tutkimusaiheen argumentaation ymmärrykseen sekä funktioiden selitykseen. Vastaavasti Gadamerin ja Ricœurin tulkinnan ytimenä on ollut kielen analyysi, joka on keskeinen osa diskurssianalyysissä. Toisin sanoen, koska systemaattisen analyysin tutkimuksen kohde on eri kuin diskurssianalyysissä, hermeneutiikkaa toteutetaan viitekehyksenä eri tavalla synteetin muodostuksessa. Toinen syy on, että vähittäinen ja avoin analyysin tarkastelu ei ainoastaan vapauta tutkijaa asettamasta varauksia sille mitä tutkimuskysymyksen vastaus tulee olemaan, vaan myös sille, että vapaassa ja vähittäisessä analyysissä tullaan kohdanneeksi monia eri kysymyksen tasoja, jotka muodostavat uusia kysymyksiä. Joskus nämä kysymykset voivat olla tärkeämpiä kuin aluperin kysytyt kysymykset.

⁵ Jussilan & Montonen & Nurmi 1992, 182.

Teorianmuodostuksen lähtökohdista

Systemaattista analyysiä käytetään yleistieteellisenä menetelmänä⁶, eli sillä on laaja käytettävyys sovellettavuuden kautta. Systemaattinen analyysi on metodina hypoteesit mahdollisimman pitkäksi aikaa auki jättävä pääasiassa laadullinen menetelmä. Systemaattista analyysiä voi myös löyhästi käyttää ns. Metodologis-filosofisena suuntana tai metodologisena painotuksena, mutta varsinaisen systemaattisen analyysin käyttöön sisältyy tietoisuus lähteiden käytön kriteereistä, ei ainoastaan yleistieteellisten argumenttien rajallisuudesta, vaan myös rajallisena momenttina systemaattisessa analyysissä⁷. Systemaattisessa analyysissä ei ensisijaisesti pyritä systeemin muodostamiseen vaan modulaarisella työskentelyllä ja samoja kriteereitä käyttämällä pyritään vähentämään aineistojen ja kysymyksenasettelun kompleksisuuden mukanaan tuomia haasteita. Tässä merkityksessä systemaattinen analyysi soveltuu hyvin aineistollisen suoran laadullisen todistamisen lisäksi myös synteessipohjaiseen todistamiseen. Eri aineistojen käytölle on käytännössä aina eri setti kriteereitä.⁸ Jos muutamme tutkimuskysymystä tai aineistoa tutkimusongelmat muuttuvat ja päinvastoin.

Menetelmää on sovellettu esimerkiksi historian, filosofian, biologian, psykologian⁹, ekonomian, systemaattisen teologian, systemaattisen laintulkinnan sekä pedagogian aloilla. Yhdistävänä tekijänä menetelmän laajalle ja kirjavalle käytölle on, että eri menetelmän käyttäjiä yhdistää pyrkimys systemaattiseen tieteen tekemiseen. Systemaattisuus itsessään ei ole ideana yhden tieteenalan tai koulukunnan omaisuutta, vaan pikemminkin yleinen pyrkimys tieteessä. Systemaattinen analyysi on tässä merkityksessä menetelmänä risteyskohdassa eri tieteenalojen metodologisten tarpeiden ja aineistojen suhteen. Tämän vuoksi menetelmän kehittäminen on erittäin hedelmällistä. Sillä on laajaa potentiaalia laadullista tutkimusta hyödyntävillä aloilla.

Menetelmällisesti ongelmallista on usein systemaattisen analyysin rajoittuminen immanentiksi tutkimukseksi, joka on aineiston kannalta erittäin rajattua. Yleisesti immanenttisuus määrittää tutkimuksessa primäärisen aineiston jossa pyritään hahmottamaan tutkimusaiheen sisäistä ajatusmaailmaa monesti aineistolähtöisesti, mikä lähtökohtaisesti rajoittaa analyysien toimintaa sekä käytettävien aineistojen suhdetta. Immanenttissa tutkimuksessa kaikki muu lähteistö on sekundääristä verrattuna tähän primääriaineistoon ja siten alisteista tietyn aineiston tarkastelun kriteereille. Hermeneuttisessa tarkastelussa puolestaan tämä asetelma on avoimempi, mutta ongelmaksi muodostuu monesti se, millä kriteereillä moninainen tai monitieteellinen aineiston käyttö toteutetaan analyysien ja synteessien kokoamisen osalta.

⁶ Laaksovirta 1985, 40.

⁷ Jussilan & Montonen & Nurmi 1992, 157–161.

⁸ Koska hypoteesi on avonainen, se myös tarkoittaa että koko tutkimuksen ongelmallisuuden käsittelyssä on väljyyttä, tämä väljyys aiheuttaa kuitenkin jatkuvia kriteerisiä ongelmia joiden kohdalla joutuu olemaan hereillä koko tutkimuksen ajalla hypoteesin muutoksen viilatta samalla aineiston tarkastelun kriteerejä, sekä tutkimusongelmia. Tämän takia systemaattisessa analyysissä saattaa joutua muuttamaan tutkimuskysymystä, mikäli aineisto ja tutkimusaiheen ongelmallisuus menevät eri suuntaan alkuperäiseen suunnitelmaan verrattuna.

⁹ Madsen 1974 (hyvä esimerkki systemaattisteoreettisesta metakäytöstä.)

Systemaattisessa analyysissä on näiltä osin olemassa immanentit selkeät kriteerit¹⁰, mutta ei vielä hermeneuttisia kriteerejä.

Koska hermeneuttiseen tutkimustoimintaan ei ole vastaavalla tavalla yleisiä metodologisia kriteereitä, tässä artikkelissa pohditaan kysymystä siitä, miten nämä kriteerit ovat muodostettavissa hermeneutiikan kannalta, sekä minkälaisella tutkimuksen tavalla ja vaiheilla systemaattista analyysiä voi kriteerisesti käyttää laajemmassa hermeneuttisessa muodossa. Hermeneuttisen aineiston käsittelyn hyötynä on laajempi käsittely siinä mielessä että tulkinnan tueksi voidaan tuoda hyvin erilaisia aineistoja, mikä on rajallisemmin toteutettavissa immanentissa tutkimuksessa jo fokuksen takia. Koska systemaattisen analyysin hermeneuttisen teorian (lyhenne: SAH-teorian) muodostus on teorialähtöistä, on kirjoituksessa pyritty havainnollistamaan sitä myös hahmotelemalla mahdollisuuksia soveltaa sitä KID-tutkimuksessa.¹¹

Globaalisti systemaattisen analyysin¹² tutkimus eroaa huomattavasti esimerkiksi *systems*-teorioiden tutkimuksesta ja muodostamisesta. Systemaattisen analyysin teoriaa on rakennettu erityisesti Suomessa, jolloin analyysin historia on rakentunut paljolti eklektisten sovellusvalintojen varaan. Perusajatuksena on ollut tehdä systemaattista tiedettä, mutta ei systeemistä tiedettä kuten *systems*-teorioissa. Siinä, missä *systems*-teorioita on tehty globaalisti saman nimikkeen alla, on systemaattinen analyysi hajanaisempi ja heterogeenisempi joukko erilaisia systemaattisia pyrkimyksiä. Systemaattinen analyysi on ajatuksellisesti paljon velkaa yhtäältä niin tieteenfilosofiselle anarkismille¹³ kuin tieteellisen systeemitteorian rakentamisen klassikoille (kuten Ludwig von Bertalanffyn, 1969, *General system theory*) ja klassisille jatkokehityksille eri systeemitteorioiden (*systems*) saralla.¹⁴

Hermeneuttisessa systemaattisessa analyysin (SAH) teorianmuodostuksessa on käytetty apuna eri alojen systemaattista analyysiä käsittelevää tutkimuskirjallisuutta. Kehityksen kannalta tärkeimpiä olivat Juhani Jussilan, Kaisu Montosen, sekä Kari E. Nurmen (1992) luku 'Systemaattinen analyysi kasvatustieteiden tutkimusmenetelmänä' kirjassa *Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa*. Tekstin tai muun aineiston sisälle pitäytyvän, immanentin systemaattisen analyysin kohdalla menetelmän logiikkaa avaavat hyvin Jari Jolkkosen (2007) *Systemaattinen analyysi tutkimusmetodina metodiopas* sekä Aino Hannulan

¹⁰ Näihin palataan kappaleessa systemaattisen analyysin metodologisia ongelmia.

¹¹ Tämän tarkastelusta on vastannut Vesa Suominen. SAH-teorialla pyritään tuomaan kriteeristönä ja eri vaiheina systemaattisen analyysin metodiin hermeneuttista laajennusta. SAH teorian ja sen sisältämät työvaiheet ja kriteerit on muodostanut Ari J. Tervashonka, unohtamatta Suomen olennaisia huomioita hermeneutiikan tieteellisistä perinnöistä.

¹² Jussila & Montonen & Nurmi 1992, 198–200.

¹³ Feyerabend 1975/2010, 7.

¹⁴ Rapoport, Anatol & Parsons, Talcott & Mitchell, William & Kaplan, Morton & Gochman, David (1968) 452–495.

(2008) systemaattista tekstianalyysiä¹⁵ koskeva kappale kirjassa *Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin*.

Analyysin ja intuition kohdalla on ollut hyötyä ylistieteellisestä kirjallisuudesta sekä Asta Raamin intuition tutkimuksista, esimerkkinä *Älykäs intuitio* (2016), että eri tyyppisistä systeemiaanalyysin kirjoista. Käsitteellisesti huomionarvoista kuitenkin on, että systeemiajattelu (jota Suomessa on kehittänyt esimerkiksi Esa Saarinen) sekä systemaattinen analyysi ja systeemiaanalyysi ovat perimmältään eri asioita. Systemaattinen analyysi on pääasiallisesti laadullista analyysiä, jossa ei oleteta aineiston kannalta systeemin olemassaoloa tai edes välttämättä systeemisyyttä. Systeemianalyysissä painotus on usein päinvastainen, jolloin kvantitatiivista aineistoa tutkitaan systeemilogiikalla ja/tai systemaattisella ajattelulla. Rajaus itsessään on karhea ja molemmilla alueilla joudutaan miettimään laadullisia tai kvantitatiivisia ongelmia, mikä tilanteena on hyvä väylä metodiselle kehitykselle. Voidaan katsoa yleisesti, että metodien kehityksessä rajapintojen suhteet ja sisällöt voivat olla merkittäviä kehityksen vaikuttimia. Systeemiäly on sekä systeemiaanalyysin, että systemaattisen analyysin metodologioita ruokkiva tuorempi elementti (aiheesta lisää Raimo Hämääläisen ja Esa Saarisen toimittamassa tutkimusraportisarjassa *Systeemiäly* (2005)¹⁶.

Systemaattisen analyysin metodologisia ongelmakohtia

Systemaattista analyysiä käytetään menetelmänä yleisesti, mutta sovelletaan tapauskohtaisesti. Toisin sanoen sen sovellettavuutta määrittää kulloisenkin tutkimuksen asetelma. Tämä on haastava lähtökohta, koska se tarkoittaa että tutkimuksen viitekehystä riippuen menetelmän soveltamista joudutaan tarkastelemaan aina uudestaan. Näemme tämän sovellusongelman yhtenä syynä sille, että systemaattisen analyysin käyttö on Suomessa ollut pääosin immanenttia, jolloin aineistollisten kriteeriongelmiin joukko on paljon suppeampi, verraten esimerkiksi hermeneuttiseen¹⁷ toteutukseen.

Tähän voi päätyä käymällä läpi systemaattista analyysiä koskevaa metodologista kirjallisuutta. Jari Jolkkosen selkeässä *Systemaattisen analyysin metodioppaassa* (2007) systemaattista analyysiä on käsitelty tekstianalyysin painotuksella ”joukkona toisiinsa liittyviä tekstianalyttisiä menetelmiä”.¹⁸ Oppaan kohdalla kontekstina on erityisesti systemaattinen teologia, jossa keskeisenä menetelmällisenä ongelmana on ymmärtää ja jaotella tekstin merkitystä. Vastaavasti Aino Hannulan kuvailema systemaattisen tekstianalyysin prosessi

¹⁵ Laajemmin systemaattisesta tekstianalyysistä voi lukea Kari E. Nurmen Metodix artikkelista, linkki lähdeluettelossa.

¹⁶ Hämääläinen & Saarinen, 2005.

¹⁷ Gadamer 1976/2008, 13, 24–25, 38–42, 45, 82–90.

¹⁸ Jolkkonen 2007, 12.

käsittelee systemaattista analyysiä myös tekstianalyysin keinoin.¹⁹ Hannula kuitenkin erottaa systemaattisen analyysin puhtaasta tekstianalyysistä.

”Muita tapoja tarkastella tekstin sisältöä ovat esimerkiksi diskurssianalyysi ja sisällönanalyysi. Systemaattinen analyysi eroaa näistä siinä, että diskurssianalyysissä tarkastelun kohteena on kieli. Sisällönanalyysi on lähellä systemaattista analyysiä, mutta kun sisällön analyysissä pyritään aineiston sisältämien ajatuskokonaisuuksien luokitteluun ja mahdollisesti luomaan pohjaa aineiston kvantitatiiviseen käsittelyyn, pyritään systemaattisen analyysin avulla hahmottamaan tekstin sisäistä ajatusmaailmaa.”²⁰

Hannula käsitteli tiedostamisen ja muutoksen välistä suhdetta Paulo Freiren tiedostamiskasvatuksessa, mikä laajensi aihetta ensisijaisesti ajatushistorian suuntaan, mutta sitä kautta myös systemaattista analyysiä moninaisempien ongelmien äärelle. Koska tutkimuksen tarkoituksena on ollut hahmottaa tekstien sisäistä ajatusmaailmaa, menetelmän käytön tarve on ollut laajempaa puhtaasti tekstianalyysiin verrattuna.²¹ Tarpeen laajuutta voidaan hahmottaa seuraavalla tavalla.

Jari Jolkkosen *Systemaattisen analyysin metodioppaassa* merkityksen analyysi erotetaan neljänä tasona tekstianalyyttiselle käsittelylle: (i) käsitteiden, (ii) väitteiden, (iii) argumenttien ja (iv) edellytysten analyysi.²² Lähtien tästä Jolkkosen tekstianalyyttispainotteisesta jaottelusta Hannulan ’tekstin sisäisen ajatusmaailman’ hahmottaminen edellyttäisi nähdäkseni vielä (v) funktioiden tasoa²³. Tällä tasolla joudutaan yhdistelemään edellisten analyysien osia, jotta voidaan hahmottaa tarvittavat sidokset ja systeemisyydet eri tekstin sisäisten toimintojen välillä. Tämän lisäksi koska Hannula on tarkastellut analyyseissä tutkimusaihettaan monien lähdemateriaalien kautta (huom. ei immanentisti), tutkimuksen reunaehdot ovat laajentuneet lähteiden käytön kannalta. Kyseessä on siten kompleksisempien ongelmien ratkaisemiseen systemaattisella analyysillä liittyvä ongelma, mikäli halutaan ratkaista immanenttien ongelmien lisäksi laajempia ongelmia systemaattisella analyysillä. Meitä tässä ongelmanasettelussa kiinnostavat aineiston käytön kriteerit laajemmassa hermeneuttisessa

¹⁹ Hannula, 2008, 111–125.

²⁰ Hannula 2008, 116.

²¹ Jussilan & Montonen & Nurmi 1992, 160, 172–173.

²² Jolkkonen 2007, 12–14.

²³ Kyse on yhtäältä esimerkiksi teorian tekijän tarkoitteen tarkasta seuraamisesta, jolloin ei niinkään keskustella teorian eri versioista tai sen jatko-käytöstä (joka on monesti poikennut alkuperäisestä, joko muodotetaan tai tavoitteiltaan). Tässä suhteessa alkuperäisten dokumenttien kuten teoriajulkaisujen ymmärrys omina kokonaisuuksinaan tekijän tarkoituksen välittäjinä on keskeistä teorian funktionaalille ymmärrykselle. Tavoitteena on siten analysoida aluksi alkuperäislähteitä irrallisena muusta aineistosta, jonka jälkeen toiset analyysit voidaan yhdistää ensimmäiseen synteesipohjaisesti (muuttamatta alkuperäisen datan funktionaalisuutta). Vastaavasti Tuominen, Talja, Savolainen (2003, 562–563) ovat käsitelleet perspektiivejä digitaalisten kirjastojen kehityksen ja konstruktionismin välillä, jossa tiedon tuottamisen perspektiivissä oletetaan että tiedolla on jokin tietty positio, toisin sanoen tekijän funktionaalinen tarkoitus.

asetelmassa sekä tutkimuksen teon kriteerit ja vaiheet. Näihin teemoihin palataan SAH teoriaa käsittelevässä alaluvussa.

Vaikka esimerkki on kahden eri alan painotusten mukaisesta menetelmän käytöstä, voidaan niiden vertailulla hahmottaa esimerkinomaisesti, miksi eri alojen tai henkilöiden kuvat systemaattisesta analyysistä poikkeavat välillä toisistaan. Voimme ajatella, että systemaattista analyysiä koskevan aineiston vähäisen saatavuuden lisäksi syynä on myös se, että eri alojen ja toisinaan yksittäisten tutkimustenkin metodologiset painotukset sanelevat osittain sitä, miten systemaattista analyysiä sovelletaan. Näin ollen yleisesti erilaiset aineistojen asettamat haasteet ja analyysien tarpeet ovat määritelleet erilaisia muotoja systemaattiselle analyysille menetelmänä.

Laajempaa kokonaisanalyysiä systemaattisesta analyysistä on toteutettu kirjassa *Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa*. Juhani Jussilan, Kaisu Montosen ja Kari Nurmen (1992) luvun ‘VI Systemaattinen analyysi kasvatustieteiden tutkimusmenetelmänä’ ote aiheesta on kattava. Luvussa esitettyyn systemaattiseen analyysiin nähden menetelmän käytön kannalta suurin ero tässä artikkelissa on, että esitämme systemaattisen analyysin kahta päätehtävää erilaisin painotuksin. Systemaattisen analyysin tehtävien jaottelussa korvaamme analyysin ja synteessin²⁴ erottelulla dekonstruktion ja analyysin.

Systemaattisessa analyysissä on hyvin määriteltyjä osia kuten Kari Nurmen kuvailema systemaattisen analyysin kaksivaiheisuus, missä tutkimusaiheen systemaattinen analyysi jakautuu aineiston analyysin ja synteessin vaiheisiin. Vaiheita voidaan käyttää esimerkiksi tekstin immanenttiin tulkintaan, jossa pyritään ymmärtämään tutkittavan tekstin ajatusmaailma kokonaisuutena. Nurmi ja Hannula ovat käyttäneet analyysin tavasta kuvausta ajatussysteemin tai ajatusjärjestelmän erittely.²⁵

Synteesi on siten tutkimusaiheen uusi kokonaisselitys koottujen analyysien kautta. Nurmi on kirjoittanut, että ”synteessille ei ole – eikä ehkä voikaan olla - olemassa yleisiä metodisia sääntöjä”²⁶. Synteessin muodostaminen on aina yksilöllinen prosessi, jossa käytettävästä aineistosta ja tutkijan omista intuitiivisista valinnoista muodostuu analyysien kautta uusi kokonaisuus, synteesi.

Synteessin kriteerittömyys on kuitenkin avoin ongelma systemaattisessa analyysissä, mikäli pyritään toteuttamaan immanenttisesta poikkeavaa tai laajempaa synteesiä. Tämän voimme nähdä myös yhtenä yleisenä syynä sille, miksi systemaattisessa analyysissä yksittäisen tekstin systemaattinen analyysi on kaikkein suosituin tutkimuksen muoto. Jos kuitenkin analyysejä joudutaan kehittämään päällekkäin tai eri aineistojen analyysejä vertailemaan keskenään

²⁴ Jussilan & Montonen & Nurmi 1992, 158.

²⁵ Jussila & Montonen & Nurmi 1992, 158–159; Hannula 2008, 116–119.

²⁶ Jussila & Montonen & Nurmi 1992, 158.

ryhminä tai erikseen, olemme kaukana immanentista ongelmanasettelusta ja lähestymme hermeneuttista ongelmanasettelua.

Pääsääntöisesti aineiston ja tutkimuksen kriteerien kompleksisuuden piiri laajenee hermeneuttisessa tutkimuksessa verrattuna siihen, miten se näyttäytyy immanentissa tutkimuksessa. Hermeneuttisessa tutkimuksessa tulisi kriteerien ylittää tutkimuksen aihepiirin rajoihin saakka. Toisin kuin immanentisessa tutkimuksessa, jossa tutkimuksen aineiston näkyvä rajaus määrittää selkeämmät aiheelliset ja argumentatiiviset rajat²⁷, hermeneuttisessa tutkimuksessa rajojen olemassaolosta ylipäätään voidaan käydä debattia.

Dekonstruktio ja analyysi

Koska synteetin muodostukselle ei ole yhtenäisiä sääntöjä eikä niitä ole hedelmällistä muodostaa, menetelmällisesti kannattaa panostaa tutkimuksen alkupuoleen. Siksi SAH-teoriassa ei käytetä analyysi-synteesi jaottelua, vaan keskitymme hyvän analyysin rakentamiseen dekonstruktio-analyysi -paria hyödyntämällä, jotta synteetin kokoamiselle olisi mahdollisimman hyvät edellytykset. Näistä edellytyksistä lisää menetelmän työvaiheissa.

Dekonstruktiovaiheessa tehdään aineiston argumentatiivinen hajottaminen ja analyysin vaiheessa pyritään saavuttamaan synteesi, analyyttinen kooste dekonstruktion sisällöistä. Dekonstruktion kehittäjä Jacques Derrida (1930–2004) on kirjoittanut, että dekonstruktio ei ollut itsessään menetelmä tai jotain millä voitaisiin tarkastella tutkimusaihetta ulkoa päin, vaan jotain, mitä tapahtuu tutkimuksen aiheen sisällä.²⁸ Vastaavalla harkinnalla voimme suhtautua dekonstruktioon systemaattisessa analyysissä vaiheena²⁹, ei menetelmänä, koska dekonstruktio ei itsessään muodosta synteesiä. Systemaattisessa analyysissä dekonstruktion ja synteetin välillä täytyy olla analyysin vaihe, jotta synteesi muodostuu tieteellisestä käsittelystä eikä puhtaasti argumentatiivisesta taiteesta. Dekonstruktion kaltaisia ideoita samalla ongelmanasettelulla muotoutui myös diskurssianalyysin kehityksessä. Paul Ricœurin (1913–2005) inskriptio eli tekstillinen varmentaminen, strukturaalinen analyysi ja etäisyyden ottaminen ovat ideoina saman ongelmanasettelun eri puolia. Ricœurille pyrkimys diskurssin ymmärrykselle edellytti vetäytymistä, jotta analyysin syvyys ei sotkeutuisi välittömästi ’tunnetun’ ja ’ei tunnetun’ välillä.³⁰ Ehkä voimme sanoa yleisellä tasolla, että Ricœur on pyrkinyt diskurssin kohdalla samaan, mihin Derrida pyrki arvioidessaan eri filosofioiden

²⁷ Jussilan & Montonen & Nurmi 1992, 194–195.

²⁸ Derrida 1974/2016, xx–xxi, lxix–lxx, c, 25.

²⁹ Derrida 1974/2016, 366.

³⁰ Ricœur 1976, 43.

esitystapojen sisältöjä dekonstruktion avulla, holistisen ymmärryksen ja analyyttisen vetäytymisen turvin.

Samalla tavoin kuin Ricœurin tunnetun ja ei tunnetun välisessä ongelmanasettelussa, systemaattisessa analyysissä tutkimuksen aiheen dekonstruktion ja ymmärryksen välisen suhteen ongelmallisuus riippuu tutkittavasta aiheesta. Ricœurin diskurssiongelmana oli liian äkillinen ymmärrys tai hätäinen mentaalinen laatikointi suhteessa tunnetun ja ei tunnetun välillä. Systemaattisessa analyysissä ongelmana on diskurssianalyysin merkityksen analyysin lisäksi ajatusten argumentaation ja funktion ongelma. Systemaattisessa analyysissä täytyy hahmottaa mitkä tekijät muodostavat dekonstruktiossa kriteeristön sille, mitkä ovat argumentatiivisesti ja toiminnallisesti keskeisiä ideoita. Tällaiseen ongelmanasetteluun törmätään usein esimerkiksi silloin, kun tutkitaan ideanmuodostusta teorioiden tietehistoriallisissa tai aatehistoriallisissa tutkimuksissa.

Dekonstruktion työvaiheessa empatia ja intuitio ovat keskeisiä vaikuttimia tämän vaiheen toimivuudelle. Dekonstruktio ei tapahdu tyhjiössä, sillä subjektiivinen ymmärrys tutkimusaiheesta on perusta niille valinnoille, jotka ohjaavat dekonstruktion toimintaa prosessina. Intuition prosessien yksilöllisyydestä on kirjoittanut selkeästi Asta Raami (2016). Intuitio ja mielikuvitus säätelevät viime kädessä aiheen ymmärryksen ja dekonstruktion välistä vuorovaikutusta. Tältä kannalta John Deweyn klassinen filosofinen näkemys on olennainen: intellektuaalinen aines on koottu, 'ei puhtaasti kumulatiivisesti intellektuelleista prosesseista vaan sosiaalisesta ja emotionaalisesta materiaalista'.³¹

SYSTEMAATTISEN ANALYYSIN HERMENEUTTINEN TEORIA

Systemaattisessa analyysissä on nimensä mukaisesti jo oletus systemaattisesta eli loogisesti dekonstroidusta ja konstruoidusta metodologisesta toiminnasta. Samoin kuin purettaessa moottoria tai vielä kompleksisemmin ihmisen ajattelua, systemaattisen analyysin dekonstruktio muistuttaa vastaavan kaltaista toimintaa. Tutkimusaiheen argumentit puretaan esimerkiksi dekonstruktion mukaisella prosessilla joka on sääntöjen puolesta sama kaikille aiheen sisältämille sisällöllisesti tärkeille argumenteille. Tämä vaatimus on systemaattisen analyysin vähittäisvaatimus aineistolähtöisesti, koska muussa tapauksessa näitä kokonaisuuden osia ei voida tutkimuksessa verrannollistaa modulaarisesti toisiinsa nähden.

Systemaattisessa analyysissä siten hajotetaan kokonaisuuksia ymmärrettäviin osiin ja kategorioihin, joita voidaan myödyntää kokonaisuuden osissa ymmärtämiseen. Kokonaisanalyysin tai synteessin muodostuksen kannalta on myös olennaista tiedostaa

³¹ Dewey 1948/2004, 15.

esimerkiksi aineiston argumenttisisällön kantavuus tai vaikuttavuus riippuen tutkimuksesta. Nämä toimivat viimesijaisena kriteereinä eri vertailevalle toiminnalle tai kun pyritään loogisesti käyttämään pienempiä modulaarisia kokonaisuuksia tutkimuksen aiheen kokonaisargumentaation synteesisissä. Menetelmällisen modulaarisuuden idean kautta halutaan korostaa sitä että mikäli systemaattisen analyysin perustavia kriteereitä noudatetaan, voi menetelmää viilata suhteessa melkein mihin tahansa tutkimuskysymykseen ja aineistoon tuomalla eri metodologioita tai menetelmällisiä filosofioita tutkimukseen moduulisina momentteina, jotka ovat alisteisia systemaattisen analyysin kriteereille³².

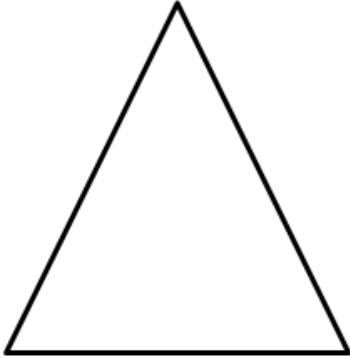
Yleisesti menetelmän valintaa tutkimuksessa säätelee menetelmän käytännöllisyys suhteessa valittuun tutkimuskysymykseen. Jokaisessa menetelmässä on omat rajoitteensa tutkimusaiheeseen nähden. Nämä rajoitteet eivät ole koskaan itsestään selviä tai edes täysin tiedossa olevia, mutta niistä muodostuvat tutkimukselle olennaiset kriteerit, jotka määrittävät tutkimuksen tieteellisyyttä. Yleiset kriteerit kuten selkeys, toistettavuus, ymmärrettävyys, yksiselitteisyys, analyttisyys sekä uuden kehittäminen edellisiin tutkimuksiin nähden säätelevät tutkimuksen metodologisia valintoja.

SAH:n analyysissä pyritään sekä tieteelliseen systemaattisen selityksen muodostamiseen että dekonstruktion ja hermeneutiikan polarisen vastakkainasettelun kautta selitysmallin kriteeriseen rikkomiseen analyysin vaiheessa. Tämän lisäksi haluamme pitää auki mahdollisuuden muiden menetelmäyhdistelmien modulaariseen toimintaan, sillä edellytyksellä että menetelmän työvaiheita tai ainakaan niiden sisältämiä kriteereitä ei unohdeta muissa menetelmäyhdistelmissä.

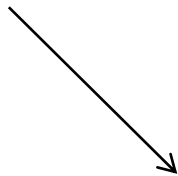
³² Kriteereiden sisällöistä enemmän SAH menetelmän työvaiheissa.

Dekonstruktion ja hermeneuttisen ymmärryksen työvaihe

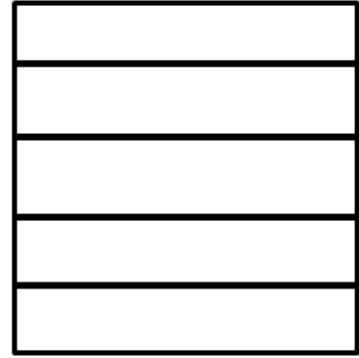
Dekonstruktio

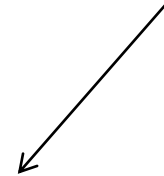
Argumentatiivinen rajaus

Hermeneutiikka

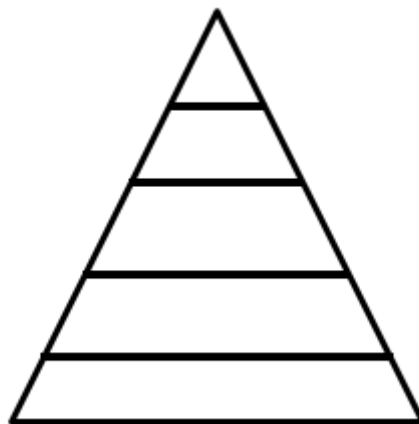
Holistinen kokonaisymmärrys

Dekonstruktion ja hermeneuttisen näkemysten vastakkainen dialogi

Dialogin lopputulos

Aineiston kahdenlaisesta miettimisestä dekonstruktion ja hermeneuttisen ymmärryksen puitteissa, muodostetaan dialoginen lopputulema, joka vähittäisesti kehittyy analyysinä tutkimuksen aikana. On yhtäläisen tärkeää, että tutkimuksessa mainitaan selkeästi dekonstruktion argumentatiivinen rajaus, sekä käytetty hermeneuttinen sisältö ymmärryksen lähtökohdista aina rajatumpaan ilmiöymmärryksen sisältöön.

Dekonstruktion ja analyysin vaiheiden kautta dekonstruktioilla ja hermeneuttisella ymmärryksellä on keskinäisen riitelyn tehtävä. Sekä dekonstruktio että hermeneutiikka ovat metodologisia perinteitä, joita on kehitetty erilaisiin suuntiin kymmeniä vuosia. SAH teorian ydinajatus on aineiston tarkasteluvaiheessa, tutkimuksen alussa käsitellä aineistoa sekä dekonstruktion että hermeneutiikan pohjalta. Tarkoituksena on hyödyntää dekonstruktion ja hermeneutiikan sisällöllisiä ja tarkoituksellisia eroja muodostamalla polaarinen dialogi aineiston kanssa analyysin rakentamista varten.

Kiteytettynä aineiston analyysi käydään tällöin (1) hermeneuttisen empaattisen ymmärryksen ja (2) dekonstruktion argumenttien rajallisuuden ja funktionalisuuden ymmärryksen välillä.³³ Hermeneuttisuutta kehitettiin alun perin merkitysten tulkintaa varten tulkinnallisen ymmärryksen kautta.³⁴ Hermeneutiikassa ymmärrykseen kuuluu sekä itseymmärrys³⁵ että yhteisyyden ulottuvuus, minä osana ympäristöä ja ottamassa osaa jaettuun ymmärtämiseen.³⁶

Vastaavasti dekonstruktiossa pyritään esimerkiksi argumenttien kautta ymmärtämään argumenttien sidonnaisuutta ja etsitään eksaktia rajaa, milloin esimerkiksi väitelause pätee tai ei päde. Tekstin sisällön merkitysten analyysin kannalta dekonstruktio on tässä suhteessa mekaanisempi työväline verraten hermeneuttiseen ymmärrykseen, minkä vuoksi nämä erilailla kehittyneet analysoinnin perinteet toimivat hyvin vastakkaisuksiensa ja lähdeaineistollisen lähestymistapansa erojen kautta polarisena parina analyysejä muodostettaessa. Monesti tutkimuksessa analyysin syvällisyyden ja aineistollisen harkinnan laajuuden rajoituksena ovat aineistosta saatujen ideoiden, funktionaalisen ymmärtämisen, sekä aineistollisen sovellettavuuden ideoiden kohtaaminen erilaisten aineistojen yhteiskäytöllisen kriteerin kanssa. Toisin sanoen tutkittaessa kompleksista aihetta, näkökulmien maalaaminen yhteen nurkkaan voi vinouttaa aineiston tarkastelua systemaattisessa analyysissä. SAH teoriassa tätä ongelmaa on pyritty ehkäisemään käyttämällä menetelmällisesti kahta toisistaan poikkeavaa metodologista asetelmaa, hermeneutiikkaa ja dekonstruktioita, polarisena parina, jonka ajatuksellisen riitelyn seurauksena analyysit ovat painotukseltaan kattavampia. Tähän teemaan palataan SAH teorian työvaiheissa 3 ja 4.

Tässä artikkelissa kuitenkin hermeneutiikalla on asema paremminkin metodisena momenttina, joka on alisteinen systemaattisen analyysin yleisemmälle tutkimukselliselle pyrkimykselle luoda kuvaa jostakin ilmiöstä tai todellisuudesta, jonka osana saattaa olla esimerkiksi tekstiä.

³³ Paradoksaalisesti ei ole dekonstruktioita ilman tutkimuksen aiheen sisäisen ajatusmaailman ymmärrystä, mutta ei myöskään funktionaalisuuden ymmärrystä ilman dekonstruktioita. Näin ollen dekonstruktiossa ei ole ainoastaan kyse argumenttien rajojen etsimisestä tai hajottamisesta, vaan myös tutkimuksen aiheen sisäisen ajatusmaailman ymmärtämisestä. Täytyy ymmärtää, mitä on hajottamassa.

³⁴ Gadamer 1976/2008, 13, 25, 39; Ollitervo 2003, 42–44.

³⁵ Ymmärrys itsestä ja omasta toiminnasta ja sen vaikutuksista. Ricoeur 1970/1981, 158.

³⁶ Suominen 2016, 97–98.

Tämä on itse asiassa varsin yleistä siinä, miten hermeneutiikkaa sovelletaan monien erityistieteiden ja myös KID-tutkimuksen piirissä, mutta toisaalta poikkeaa yleisemmästä tutkimuksen rationaliteetista, jota voisimme luonnehtia 'aidosti hermeneuttiseksi' ja jota määrittävät traditiossa osalliseksi tulemisen, sen omaksumisen, ja sitä kautta yhteisen rationaalisuuden intressit.³⁷ SAH:n yhteydessä hermeneutiikka on tutkijan kannalta joidenkin 'toisten' eli 'heidän merkitystensä' tulkinnallista, mutta objektiivisuutta tavoittelevaa tutkimusta eikä siis näkemyseroistakin huolimatta mahdollisesti yhteisten 'meidän merkitystemme' vaalimista ja kultivoimisesta tavalla, joka vastaisi gadamerilaisittain käsitettyä humanististen tieteiden perusrationaliteettia.³⁸

Hermeneuttinen painotus itsessään joka tapauksessa aiheuttaa haasteen tiedon avoimuuden ja rajattomuuden tunteelle.³⁹ Verraten immanenttiin tutkimukseen, ei ole – eikä tulisikaan olla tutkimuksen alkuvaiheessa – aineistollisesti itsestään selvää, missä kulkevat käytettävän aineiston rajat. Tämä on osa hermeneuttisen kehän toiminnan ajattelua. Saavutamme tietoa vähittäisesti ongelmantarkastelun yhteydessä, jolloin laadullista tulkintaa tehdessä approksimoimme totuutta rivi ja ajatus kerrallaan. Koska hermeneuttisesti ajatellen tutkimuksen varsinkaan tutkimuksen alussa kriteerit eivät voi olla aineiston rajauksessa samassa suhteessa kuin immanentissa tutkimuksessa, tarvitsemme kriteerejä ohjaamaan tutkimuksen vaiheita. On hyvä kuitenkin ymmärtää, etteivät tutkimusten eri vaiheet tapahdu puhtaasti metodiesityksen pohjalta. Kukin tutkija soveltaa metodologiaa aina hieman eri tavalla.

SAH:n tutkimuksen vaiheet on jaoteltu siten, että edellisten vaiheiden onnistuminen on suora kriteeri seuraavien vaiheiden onnistumiselle. Tutkimuksissa harvoin toteutetaan metodologista järjestelmää täysin samanlaisissa muodoissa. Systemaattisessa analyysissä kiinnitetään huomiota tutkimusaiheen argumentaation vähittäiselle ymmärrykselle ja tämä ymmärrys ja argumentatiivinen logiikka toistuvat vastaavasti analyysin vaiheessa tutkimuksen argumenttien koostamisessa. Menetelmän vaiheiden järjestyksen ja kriteerisyyden tarkoituksena on helpottaa systemaattisen analyysin käyttöä ja tutkimuksen arviointia sekä nostaa dekonstruktion, analyysin ja lopulta synteetin muodostuksen luotettavuutta.

³⁷ Gadamerin (1960/1992, 264) sanoin hermeneutiikka ottaa tässä tekstin ”pelkkänä elämän ilmaisuna (mere expression of life)”, mutta jos lukisimme esimerkiksi Aristotelesta 'aidosti hermeneuttisessa' mielessä ja Gadamerin hengessä, ottaisimme vakavasti sen, mitä Aristoteles kirjoittaa juuri siitä asiasta, jota hän käsittelee (vaikkapa hyveestä). Sillä tavoin ikään kuin keskustelisimme Aristoteleen kanssa tuosta asiasta ja tulisimme samalla osallisiksi hyvettä pohtivaan keskustelutraditiossa ja omaksuisimme sitä – ja ehkäpä hyvettä itseäänkin siinä samalla. Aristoteleesta itsestään emme siis olisi niinkään kiinnostuneita – ellemme sitten siksi, että se ehkä auttaisi ymmärtämään paremmin sitä, mitä hän kertoo meille hyveestä.

³⁸ vrt. Gadamer 1960/1992, 230; Suominen 2016, 97; Suominen 2017.

³⁹ Sell 2003, 95–96.

SAH teorian työvaiheet

Seuraavassa esitettävien SAH työvaiheiden järjestys ei tutkimuksen aikana ole tärkeää, vaan kyse on ideaalisista tutkimuksen vaiheista, joiden ymmärryksen kautta tutkija voi löytää puutteita systemaattisesta analyysistä ja parantaa siten myös synteessin muodostusta.

Systemaattisen analyysin hermeneuttiset työvaiheet

1. Dekonstruktion ja ymmärryksen tasapaino
2. Analyysin logiikka – looginen konfirmaatio
3. Analyysien synteessin sitovuus
4. Analyysien rinnastettavuus
5. Synteessin osoittavuus, tulkinnan toistettavuus

Vaihe 1: Dekonstruktion ja hermeneuttisen ymmärryksen tasapaino

Ensimmäisessä vaiheessa tehdään erikseen kahta asiaa.

1. Dekonstruktioilla tavoitellaan funktionaalisesti keskeisten termien, rakenteiden, ideoiden ja tulkintojen evidenssipohjaista rikkomista ja vasta-argumentointia. Tällä rajataan argumentaation kattavuutta.⁴⁰

2. Hermeneutiikan kautta tavoitellaan empaattisempaa toisten ymmärtämistä, ymmärrystä siitä miten asiat ovat muodostuneet. Hermeneutiikkaan liittyen tämän läpi vieminen on holistista toimintaa, jolla tullaan vastaan dekonstruktion eriyttävää ajattelua.

Vaiheiden eri näkökulmien kautta voidaan päätyä hyvin eri tyyppisiin analyysihin, jotka ruokkivat aiheen kriittistä otetta.⁴¹ Dekonstruktio on funktionaalisesti keskeisten termien, rakenteiden, ideoiden ja tulkintojen evidenssipohjaista rikkomista ja vasta-argumentointia.⁴² Dekonstruktiossa pyritään etsimään rajaa, jonka jälkeen tutkitulta argumentilta häviää pohja, eli kyse on argumentatiivisesta rajanvedosta. Toisaalta näiden rajanvetojen täsmällisyys on

⁴⁰ Eli milloin argumentit sisällöllisesti toimivat ja milloin ne eivät toimi esimerkiksi silloin, kun pyritään ymmärtämään jonkun ajattelua.

⁴¹ Hermeneutiikan ja dekonstruktion jännitteen varaan rakentuva hermeneuttisen systemaattisen analyysin metodiikka muistuttaa Ricoeurin ajatusta strukturaalisesta ajatuksesta välivaiheena hermeneuttisessa omaksumisessa. Hänen välitöntä omaksumista välttävän ”kypsan (*mûrie*)” hermeneuttisen omaksumisen ”pitkällä tiellä (*chemin longue*)” strukturaalinen analyysi on nimenomaan välivaihe, kun päämääränä on itseymmärrys tekstien ymmärtämisen kautta. (Ricoeur 1969, 11 ja 34.) SAH:ssa kuitenkin hermeneuttisellakin ymmärtämisellä on viime vaiheessa välineellisesti metodinen rooli yleisempiä tieteellisiä tarkoituksia tavoittelevassa tutkimuksessa.

⁴² Jussilan & Montonen & Nurmi 1992, 194–197.

suorassa yhteydessä tutkimuksen aiheen ymmärryksen⁴³ kanssa. Kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen pyrkiminen tuottaa paremman dekonstruktion ja päinvastoin. Kuitenkin on huomionarvoista, että uuden tulkinnan muodostuksen kannalta tiettyyn ennalta määrättyyn aineistoon pohjautuva rekonstruktio⁴⁴ ei voi toimia dekonstruktion korvikkeena tämän teorian mukaisessa systemaattisessa analyysissä, koska tällöin työvaiheet ja kriteerit olisivat täysin erilaiset. Jos rekonstruktio tehdään rakentamalla ideapohjaisesti jo olemassa olevaa materiaalia sen omilla lähtökohdilla, voidaan tehdä rikostutkimuksen kaltaisesti vaiheittain rakentuvaa tutkimusta, mutta toisin kuin dekonstruktio, rekonstruktio on kriteerien puolesta yhtä aineistosidonnaista kuin immanentti tutkimus, koska niissä molemmassa toisinnetaan alkuperäistä ajatusta. Periaatteellisesti dekonstruktiossa tuotetaan vastaavalla tavalla argumenttisisältöjen kautta kuva alkuperäisistä ajatusrakenteista, mutta toinen puoli siitä on myös analyttistä asiasisällön rajausta. Tämä rajaus pitää sisällään tiedon muun muassa siitä mitkä argumenttisisällöt ovat ja eivät ole osa tutkimusta sekä minkälaisia vaikutuksia ulospäin vastaavilla argumenttirakenteilla on ollut.

SAH teoriassa on aineistosidonnaisuuksien kohdalla pyritty mahdollisimman avoimeen asetelmaan, jossa vähittäin kehkeytyvä ymmärrys ei sekoitu esiyymmärryksestä koottuihin asioihin, vaan ne siivilöityvät toimintansa logiikan sisällön mukaisesti tutkimuksen edetessä. Dekonstruktio itsessään toisin sanoen on vastapaino empaattiselle ymmärrykselle ja hermeneuttiselle tutkimustoiminnalle. Dekonstruktioista on tässä suhteessa hyötyä koska sen käyttöön liittyvä funktionaalinen argumentaation tai tekstillisen ydinajatuksen toiminnan, sisällön, logiikan ja joskus ajattelun rakenteen pohtiminen hermeneuttisen mentaalisen myötäelämisen lisäksi on konkreettisesti tarpeellista laadullisessa tutkimuksessa, jotta aiheen käsittelyn objektiivisuus säilyy. Tämän vuoksi hermeneuttisessa tutkimuksessa systemaattisen analyysin kohdalla alussa hyvin toteutettu tutkimusaiheen dekonstruktio on tärkeää tutkimuksen objektiivisuuden kannalta. Rekonstruktioita joudutaan käyttämään laajemmin esimerkiksi sellaisen tutkimuksen aiheissa, joissa aineistoa ei ole paljoa saatavilla ja tulkinnan eteen joudutaan muodostamaan kattavampia synteesejä. Tällainen tutkimusasetelma on hyvin tavallista esimerkiksi arkeologisissa tutkimuksissa.⁴⁵

Dekonstruktio on hermeneuttisessa systemaattisessa analyysissä aineiston ymmärryksen kriittinen prosessi. Dekonstruktio vaiheen jälkeen analyysin vaiheessa voidaan käyttää rekonstruktioita, jonka pohjana on dekonstruktioanalyysistä pohjustetut analyysit. Tällöin synteesi on analyttisesti rekonstruktio. Ensimmäisessä vaiheessa ei ole tarkoitus estää rekonstruktion mahdollisuuksia, vaan aloittaa tutkimus systemaattisen analyysin kannalta olennaisella tavalla, aineiston argumentaation tutkimisella. Mikäli tutkimuksessa on menetelmällisesti järkevämpää lähteä liikkeelle rekonstruktioista, on todennäköistä, ettei SAH pohjainen immanenttia laajempi systemaattinen analyysi ole järkevin menetelmävalinta. Sitä vastoin mitä enemmän laadullista aineistoa on saatavilla tutkimuskysymykseen nähden, sitä

⁴³ Jussilan & Montonen & Nurmi 1992, 174.

⁴⁴ Hermeneuttisesta rekonstruktioista Ollitervo 2003, 48–49.

⁴⁵ Haggren 2011, 4–8, 10–14.

suurempi tarve systemaattiselle analyysille on. Menetelmää voidaan käyttää siten tilanteissa, joissa aineiston hallinta voi aiheuttaa metodologisia ongelmia ja tarvitaan moniportaisempia kriteereitä tutkimustoiminnan kokonaisuuden läpiviemiseksi.

Dekonstruktion ja hermeneuttisen ymmärryksen tasapainossa⁴⁶ on kyse siitä, ettei asiaa tutkita pelkästään ulkoisilla kriteereillä. Analyyttinen ote on parhaimmillaan laadullista empaattisen ymmärryksen ja intuition käyttöä. Tämä erottaa systemaattisen analyysin konkreettisesti systeemianalyysistä, jossa analyysin keskiössä ovat aineiston faktat, ei ymmärrystä laadullisesti koostava yksilöllinen synteetin rakennus.⁴⁷ Systemaattisessa analyysissä ajatellaan konseptuaalisesti, eli systeemit ovat analyysissä, eivätkä välttämättä analysoitavassa kohteessa. Se ei kuitenkaan rajoita systemaattisen analyysin toimintaa tilanteissa joissa analysoitavassa kohteessa on systeemisyttä tai ei ole. Kyse on analyysin tavasta ja asian läpiviennin menetelmällisestä systemaattisuudesta, minkä vuoksi tutkittavalla aiheella tai tieteenalalla ei ole rajoitetta – ei muutoin kuin temaattisesti.

Eroistaan huolimatta systemaattinen analyysi ja systeemianalyysi voivat kehittyä metodisesti suhteessa toisiinsa kohdissa, joissa eri tutkimuksen eri aiheet ovat kattavuudeltaan päällekkäisiä. Tämän kohdan muodostavat esimerkiksi ideoiden, teorioiden, soft-datan tutkimus, sekä tulkintojen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen kohdalla dekonstruktion ja ymmärryksen välinen tasapaino on alakohtaisesti tärkeää koska niistä muodostuvat eväät lähteiden tulkinnalle. Esimerkiksi historian, teologian ja filosofian tutkimuksissa on ymmärrettävä aikaa yhtä lailla kun tutkittavaa asiaa, mikä systemaattisen analyysin soveltamisen kannalta edellyttää argumentaation tutkimista ensisijaisesti aiheen ajan hengen mukaan. Vasta tästä dekonstruktivisesta lähtökohdasta voidaan jatkaa analyysin kautta synteettiin ja tulkintoihin.⁴⁸ Tässä mielessä myös systeemin tulkintaa koskeva kysymyksenasettelu systeemianalyysissä lähestyy systemaattisen analyysin kenttää.

⁴⁶ Esimerkiksi Adam Holland käytti vastaavaa analogia perustetta yhdistäessään synteettisesti informaatiotutkimuksen ja kognitiotieteen välistä kielellistä yhteyttä. Erona tässä artikkelissa käytettyyn hermeneutiikan ja dekonstruktion suhteen on että yhteys on syntetisoitu funktionaalisesti, ei analogisesti. Toisin sanoen ei ole ollut tarkoituksenmukaista yhdistää näitä kahta perinnettä, vaan käyttää niiden vastakkaisuuksia tutkimusaiheiden tarkemman rajauksen ja aihe-alueen holistisen ymmärryksen näkökulmasta. Holland 2006, 91—100.

⁴⁷ Ollitervo 2003, 37–38.

⁴⁸ Tämä itse asiassa vie meitä lähemmäksi Ricoeuria kuin Gadameria, ja itse asiassa ylitämme vielä rajan, jonka Ricoeurikin vetää niiden ”maailmojen” kesken, jotka ovat tekstin edessä ja sen takana, rajoittaen hermeneutiikan edelliseen (vrt. Ricoeur 1981, 143 ja esimerkiksi Suominen 2016, 168). Ajan henkihän taas on selvästi jotain, joka on myös ”tekstin takana” saattaen hyvin myös selittää sitä, mikä on ”tekstin edessä” eli tekstissä rakentuvaa maailmaa, johon teksti sijoittaa sen, mitä se varsinaisesti käsittelee.

Vaihe 2: Analyysin logiikka – looginen konfirmaatio

Jotta systemaattisen analyysin laajemmalle hermeneuttiselle käytölle voidaan määrittää tieteellisiä kriteereitä, joudutaan pohtimaan sitä yleistä toiminnan muotoa, jonka kriteereistä on kysymys. Koska yleisen kriteeristön tekeminen synteessin muodostamiselle ei olisi niin hedelmällistä, voidaan kriteeri määrittää tutkimuksessa kyseessä olevalle metodologisen tekemisen tavalle. Tällöin myös synteessi paranee, vaikka kriteeristö ei ottaisi huomioon synteessin lopputulosta.

Tätä laadullisen tutkimustoiminnan logiikkaa Ari Tervashonka nimittää loogiseksi konfirmaatioksi. Käsite viittaa yleisiin periaatteisiin, jotka kuuluvat laadullisen tieteen tekemiseen ja jotka muodostavat myös toiminnallisia kriteereitä systemaattiselle analyysille. Ne eivät ole uusia, vaan systemaattisen analyysin toiminnan kannalta valikoituja keskeisiä kriteerejä. Systemaattisen analyysin kohdalla pyritään dekonstruktion ja analyysin välisen evidenssipohjaisen järjelyn tarkistettavuuteen. Looginen konfirmaatio on toiminnan muotona laadullinen korvike puhtaille konfirmaatioteorioille⁴⁹, joissa pyritään joko luonnontieteellisesti eksaktiin tietoon tai esimerkiksi todennäköisyyksiin, kuten Bayesilaisessa konfirmaatioteoriassa.⁵⁰

Loogisessa konfirmaatiossa pyritään analyysin tulkinnan toistettavuuteen. Loogisessa konfirmaatiossa tutkimuksen argumentaatio on linjassa lähdemateriaalin evidenssin kanssa, jolloin tarkoituksena ei ole toteuttaa täysinäistä lähdeaineiston konfirmaatiota. Tarkoituksena on, että tutkimuksen synteessin rakentavat analyysit ovat argumentatiivisesti suorassa yhteydessä lähdeaineistoon. Jos tutkija muodostaa täysin uusia analyysejä, loogisen konfirmaation kriteerinä on koherenttius aineiston argumenttien käsittelyssä. Looginen konfirmaatio ei siten ole esimerkiksi todennäköisyyteen perustuvaa konfirmaatiota, kuten Bayesin lähestymistavassa. Kyseessä on kerronnan tapa, jolla pyritään tulkinnan toistettavuuteen laadullisessa tutkimuksessa.

Koska systemaattisella analyysillä tutkitaan ensisijaisesti laadullisia tutkimusongelmia, systemaattisessa analyysissä ei pyritä falsifikaatioon, verifikaatioon tai tiukkaan konfirmaatioon. Tämä ei kuitenkaan ole este kvantitatiivisten metodien tai aineistojen käytölle, jolloin niiden osalta voi olla syytä tarkastella tuloksia noille aineistotyypeille ominaisista pätevyyskriteereistä lähtien (validiteetti, reliabiliteetti). Toisinaan laadullista tutkimusta on vaikeaa ja tietyssä mielessä turhaa falsifoida. Esimerkiksi historian tutkimuksessa, jossa lähteitä on niukasti – tuloksiin sisältyy runsaastikin mielipiteitä sekä vahvasti tulkinnallisia ajatusrakennelmia ja synteesejä, jotka asettavat laadullisen tutkimuksen eri asetelmaan verraten empiiriseen tutkimukseen. Tämä ei kuitenkaan poista tutkimuksen analyysin sitovuuden

⁴⁹ Crupi, 2015, 1.0–1.2, 3–3.6.

⁵⁰ Howson & Urbach 2006, 45, 51, 91–93. Teoriassa pyritään tiedon varmistamiseen, eli konfirmaatioon todennäköisyyspohjaisella päättelyllä, Bayesilainen teoria on siten kvantitatiivinen.

tarvetta, joka saavutetaan systemaattisessa analyysissä seuraamalla menetelmällisesti loogista konfirmaatiota. Tällöin analyysien sitovuutta synteessin muodostuksessa voidaan kuvailla syntyneen suoraan lähteistä, lähteitä yhdistelemällä, kokonaan itsenäisellä järkeilyllä tai jossakin pisteessä näiden välillä. Looginen konfirmaatio on lähinnä periaate siihen, että keskeiset järkeilyt alkulähtökohtaisesti selitetään auki logiikan muodostuksen osalta. Tällöin lukijalle ei jää epäselväksi viitataan lähteisiin vai uusiin tehtyihin rakenteisiin tutkimusaiheesta.⁵¹

Vaihe 3: Analyysien synteessin sitovuus

SAH:ssa kootaan dekonstruktion ja hermeneutiikan vaiheen argumentaatiosta ja sisällöistä varsinaiset tutkimuksen argumentatiiviset tukirangat ja synteesiä tukevat ja rajaavat analyysit. Loogisen konfirmaation toiminta on tärkeää, jotta tehtyjen analyysien logiikka on tutkimuksellisesti sitovaa. Jos tutkimuksessa dekonstruktion ja analyysin vaiheiden välinen toiminta ei ole argumentatiivisesti sitovaa, ei analyysin tuloksena muotoutuva synteetikään ole sitova. Analyysissä pyritään siis dekonstruktiovaiheen tuottaman aineiston sisältämän argumentaation synteesiin, jolloin synteesi on analyysin lopputulos. Analyysin sitovuus toisin sanoen on suorassa yhteydessä aineistojen argumentatiiviseen kattavuuteen, valittuun tutkimuskysymyseen sekä synteessin sitovuuteen.

Jokaisella valitulla aineistolla on argumentatiivinen tietty kattavuus mikäli aineistoa peilataan suhteessa tiettyyn tutkimuskysymykseen. Näiden kattavuuksien kautta jokaisella aineistolla on siten argumentatiivinen rajallisuus sen suhteen, mihin niillä voidaan vastata. Tämän suhteen tuominen ilmi analyyseissä muodostaa pohjan analyysin sitovuudelle aineiston argumentatiivisen rajallisuuden ymmärryksen kautta. Tiedostetaan toisin sanoen mihin ja miten esitettyyn kysymykseen aineistolla voidaan vastata. Kun SAH-teorian mukaista tutkimusta arvioidaan jälkikäteen, on todennäköistä, että mikäli analyyseistä koottu synteesi tuntuu hatarasti argumentoidulta, tämän taustalla on looginen katkos dekonstruktion ja analyysin välillä. Toimimattomuutta voi arvioida joko siten, että (i) loogista konfirmaatiota ei ole pyritty toteuttamaan riittäväällä tarkkuudella tai (ii) dekonstruktio on jäänyt vajaaksi, jolloin analyysiä ei voida toteuttaa toteutetulla tavalla. Laadullisten tutkimusongelmien kontekstissa tämä voi tarkoittaa sitä, että laadullisesti tai määrällisesti vajaalla aineistolla vastataan kysymyksiin, joihin ei aineiston rajallisuuden kautta voida vastata. Nämä ovat pääasialliset kaksi ongelmaa, jotka voidaan havaita argumentatiivisesti aukinaisesta synteesistä, mikä on avuksi synteessin rakentamisen hetkellä, jos niiden kautta peilataan siihen asti tehtyä

⁵¹ Popper 1959/2002, 10–12, 57, 72–73; Mahner, 2007, 517–522.

systemaattista analyysiä. Näin tutkimuksen työvaiheita voidaan helpommin korjata tutkimuksen aikana.

Analyysin sitovuus muodostuu loogisen konfirmaation mukaisella toiminnalla sekä osoittamalla aineiston ja analyysin rajat. Mitä selkeämmin voidaan osoittaa argumentaation aluetta ja kestävyyttä, sitä argumentatiivisesti sitovampi synteesi voidaan muodostaa. Analyysin synteesiä muodostettaessa muodostetaan siis myös synteessin argumentatiiviset rajat. Tehdyn synteessin tai laajemmissa tutkimuksissa osasynteessin tulee olla argumentatiivisesti sitova, koska synteessin tehtävänä tutkimuksessa on osoittaa analyysin kokonaisargumentaatio. Analyysi on siten kooste dekonstruktiossa muodostettujen argumentaation rajojen ymmärryksestä ja synteesi on analyysien tutkimusongelmiin annettavien vastausten kokonaisuus. Analyysin prosessi on yksilöllinen varsinkin laadullisissa tutkimuksissa. Tämän vuoksi analyysin lisäkriteerit muodostuvat lähteiden ja tutkimusongelman asettamista kriteereistä ja kriteerit riittävät yleiseen analysointiin.

Vaihe 4: Analyysien rinnastettavuus

Jos tutkimuksessa käytetään monia eri analyysejä, niillä on rajoitteensa kattavuuden tai argumentaation kannalta. Ennen synteessin muodostusta täytyy arvioida synteessissä käytettävien analyysien välistä rinnastettavuutta, jolloin siis analyysi olisi jotain, jonka tuloksia synteesi käsittelee. Monien päällekkäisten analyysien kohdalla analyysien rinnastettavuus ei toteudu pelkästään analyysejä päällekkäin latomalla. Jos analyysiä käytetään seuraavan analyysin osana, näiden suhdetta joutuu dekonstruoimaan, jotta analyysien rinnastettavuus on osoitettavissa. Analyysien dekonstruktio edellyttää analyysien välisten argumenttien rajojen tarkastelua. Kuten ensimmäisen vaiheen dekonstruktiossa, tässä dekonstruktiossa pyritään löytämään argumenttien rajat ja ne alueet, joita argumenteilla voidaan tukea. Kun on kyse kahdesta eri tavalla koostetusta tai eri aiheisesta analyysistä, niiden keskinäistä argumentaatiota joudutaan miettimään uudelleen niin, ettei kummankaan analyysin kohdalla tulla ylittäneeksi argumenttien rajoja.

Aineistollisesti analyysien rinnastettavuutta voi myös rajoittaa aineiston argumentatiivinen rajallisuus suhteessa tutkimuskysymykseen. Analyysit eivät ole rinnastettavissa toisiinsa siksi, että 1) aineistot eivät tue tehtyä yhteyttä kahden tai useamman analyysin välillä tai että 2) analyysien argumentatiivinen kattavuus ei mene päällekkäin riittävästi, jotta niitä voitaisiin rinnastaa tai verrannollistaa toisiinsa. Ensimmäisessä tapauksessa ongelma on loogisessa konfirmaatiossa, toisessa taas joko kysymyksenasettelussa tai aineistovalinnoissa.

Analyysien toimivuus toisiinsa nähden nähdään monesti vasta tutkimuksen loppupuolella. Tutkittaessa esimerkiksi tehtaan tuotantoa tiettyinä aikoina voimme löytää tältä osin

argumentteja kirjanpidosta. Jos meillä on analyysiä, joka osittaa, ettei kirjanpito päde tietyiltä osin, joudumme miettimään, mitkä ovat kirjanpidon uskottavuuden ja analyysin rajat toisiinsa nähden. Evidenssipohjaisesti voidaan arvioida, että analyysi kattaa nämä tietyt luvut kirjanpidossa, mutta se ei vielä itsessään kerro kokonaiskirjanpidon toimivuudesta, ellei voida muodostaa muita analyysejä tukemaan tulkintaa koko kirjanpidon suhteen.

Kyse on siten argumenttien ja sisältöjen rajallisuudesta. Kysymys nousee siitä, mikä analyyseissä on päällekkäistä ja mikä taas ei voi olla kriteerisesti vertailukelpoista. Systemaattisessa analyysissä ja siten myös SAH:ssa on tärkeää tunnistaa, mitkä ovat tutkimuksen argumentaation kannalta keskeisiä analyysejä ja toteuttaa tarvittaessa näiden analyysien välinen dekonstruktio. Lisää selkeyttä ja havainnollisuutta analyyssien rinnasteisuuteen voidaan tuoda käyttämällä analyyssien tasojen erittelyä. Esimerkiksi tutkittaessa tietyn teorian kehittymistä voidaan jakaa teorian tekijän ajattelua ja ajatuksia kronologisesti, verkostolähtöisesti (kirjeenvaihto) tai muilla perusteilla. Jaottelun riskinä on kuitenkin eri aikoina eri tavalla ajateltujen sisältöjen liian yhtenevä käyttö. Teorian tekijälle ei välttämättä ole ollut alusta saakka selvää mitkä osat teoriassa liittyvät toisiinsa.

Systemaattisessa analyysissä tämän kaltaisissa kompleksisemmissä tutkimusongelmissa joudutaan käyttämään monianalyyttistä lähestymistapaa. Tällöin analyysejä kehitetään kimppuina kohti synteetin muodostusta ja lopullinen synteesi rakentuu osasynteeseistä. Teemaa voi tarkastella seuraavalla laadullisen tutkimuksen todistuksen jaottelulla työvaiheina. Suora aineistotodistus on suoraan viitattavaa todistusta, mutta synteesi ja laajempi synteetitodistus ovat synteetipohjaisia todistuksia, eli niissä todistetaan analyyssijoukoilla synteetimuodossa, ei suorilla lähdetodisteilla.

Suora aineistotodistus

Aineiston analyysi → Johtopäätös

Synteetitodistus

Aineistojen analyysit → Synteesi → Laadullisesti todistettu johtopäätös

Laajempi synteetitodistus

Aineistojen analyysit → Synteesejä⁵² → Kokonais-synteesi → Laadullisesti todistettu johtopäätös

⁵² Jotka toimivat osasynteeseinä laadullisen todistuksen näkökulmasta.

Tällaisen poikkitieteellisen tai monen tutkimuskysymyksen lähestymistavan edellytyksenä on näiden analyysikimppujen sisäisen argumentaation hahmottaminen. Argumenttien toimivuus, sekä argumenttien rajallisuuden ymmärtäminen (dekonstruktio) ja auki selittäminen (looginen konfirmaatio) edesauttavat sitovan osa-analyysin muodostusta laajemmassa tutkimusjärjestelyssä.

Vaihe 5: Synteesin osoittavuus, tulkinnan toistettavuus

Hermeneuttisesti toteutetun systemaattisen analyysin viimeisessä vaiheessa hahmotetaan tutkimuksen kokonaisuus muodostetun kokonaissynteesin kautta, mikä taas rakentuu työn analyyseistä ja laajimmillaan osasynteesistä. Systemaattisesti kootun kokonaissynteesin osoittavuus – eli kaikkien edellisten kriteerien täyttyminen ja loogisen konfirmaation noudattaminen – on tae systemaattisen analyysin tulkinnan ja argumentaation toistettavuudelle⁵³. Tämä on systemaattisen analyysin selkeimpiä sisällöllisiä kriteerejä. Mikäli ajatusketjussa tai argumentaatioissa ei ole käytetty vaiheen 2 loogista konfirmaatiota tai mikäli analyysin sitovuuden tai rinnastettavuuden väleissä on katkos, tutkimuksessa tehtyä tulkintaa ei voida kaikilta osin toistaa. Näiltä osin synteesin osoittavuuden laatu⁵⁴ kertoo siis kriteerisesti tutkimuksen mahdollisista ongelmista.

Systemaattinen analyysi voi laajuudestaan riippuen muodostua pelkistä analyyseistä, jotka kootaan lopuksi synteesiksi tai analyyseiden ja osasynteesien joukoista, joista muodostetaan tutkimusongelmien puitteissa yksittäisiä kokonaissynteesiä. Jälkimmäisessä versiossa, joka voi olla esimerkiksi poikkitieteellinen systemaattinen analyysi, analyysin rinnastettavuus on paljon isommassa roolissa. Tulkinnan toistettavuuden kriteerinä on kokonais-synteesin osoittavuus.

Synteesin osoittavuutta ja siten tutkimuksessa tehdyn tulkinnan toistettavuutta voidaan yleisesti arvioida systemaattisessa analyysissä parhaiten kokonaisuutena tutkimuksen lopussa. Koska systemaattisessa analyysissä kysymyksenasettelu pidetään auki tutkimuksessa mahdollisimman pitkään, monet tutkimuksen kriteeriset raamit sementoidaan vasta tutkimuksen loppupuolella. Viimeisten harkintojen ja tasapainotusten kohdalla on kuitenkin syytä miettiä oliko tutkimuksen toteutus kriteerisesti oikein ja minkälainen lopputulos synteesin toistettavuuden kohdalla saavutettiin.

⁵³ Mäkelä, 1990, 52–55, 57–59.

⁵⁴ Jokaisella synteesillä, joka on kasattu eri analyyseistä on tietty laadullinen looginen osoittavuus suhteessa lähteisiin. Tätä laatua voidaan tarkastella lähinnä tehdyn kokonaistulkinnan tai osatulkintojen ajatuksellisella toistettavuudella, jolloin arvioidaan kyseisen synteesin rakennusprosessia aina yksittäisistä analyyseistä aineistojen käsittelyyn ja analyysin järjelyyn sisältöön.

Toisin sanoen menetelmän käyttäjä voi käydä läpi tutkimuksen loppupuolella tulkinnan toistettavuutta ajattelemalla toimiiko looginen konfirmaatio aineistojen, analyysien ja synteetin rakennuksen kohdalla, eli onko tutkimuksessa esitetty laadullinen synteesi toistettavissa ajatuksellisesti. Tämän lisäksi voidaan ajatella kriittisesti miten hyvin loogisen konfirmaation mukainen tutkimusaiheen argumentaatio on muodostettu sekä tukevatko aineistot aiheen tarkastelua valitun tutkimuskysymyksen valossa. Jokaisella aineistolla on tässä suhteessa oma alueellinen kattavuus riippuen kysytystä kysymyksestä ja menetelmistä. Näiden kattavuuksien rajallisuuden ymmärtäminen sekä niiden analyttinen yhdistettävyyden ymmärtäminen niiden sisällöllisten rajoitteiden kautta muodostavat yhdessä laadullisen kriteeristön systemaattis-analyttiselle tarkastelulle.

Lopuksi

Muodostettu systemaattisen analyysin hermeneuttinen teoria (SAH) vastaa viidellä tutkimuksen työvaiheella systemaattisen analyysin sovellettavuusongelmiin, kun analyysiä laajennetaan immanentista tutkimuksesta hermeneuttiseen. Tällä laajennuksella pyritään luomaan yhtä vankka pohja hermeneuttiselle systemaattiselle analyysille kuin mitä immanentilla menetelmäversiolla on. Näemme että tämän laajennuksen suurimpana hyötynä on se, että moninaisten aineistojen, mutta yhtäläisten tutkimuskriteerien johdosta hermeneuttisella systemaattisella analyysillä voidaan saavuttaa menetelmällisesti turvallisempaa tutkimusta monitieteisissä — mikäli esimerkiksi työryhmä noudattaisi kriteereitä samalla tavalla. Myös poikkitieteellinen työskentely erilaisine aineistoineen mahdollistuisi, mutta homogeenisilla käsittelyyn, tulkinnan ja analyysin tekemisen kriteereillä.

Systemaattisessa analyysissä tutkimuskysymys ja tutkimusongelmat jätetään avoimiksi tutkimuksen aikana, jolloin menetelmä on aina tältä osin aineistolähtöinen. Käytännössä SAH-teorian muodostamat työvaiheet ovat teorialähtöisempiä, koska niiden muodostamat kriteerit rajoittavat monelta osalta tutkimuksen kulkua. Tämän yhdistelmän vuoksi SAH-teoria sijaitsee tieteellisenä menetelmänä aineisto- ja teorialähtöisen tutkimuksen jaottelun keskiössä. Tämä on hedelmällinen lähtökohta, varsinkin niissä tapauksissa joissa tutkimuksen aineiston kompleksisuus tai puutteet vaikeuttavat valintaa aineistolähtöisyyden ja teorialähtöisyyden välillä. Tällä painotuksella on olennaista merkitystä menetelmävalintojen kannalta.

Kriteerisesti systemaattista analyysiä on käytetty usein immanentisti, jolloin suppeampi aineisto muodostaa oman kriteerisen maailmansa. Vertailevassa tutkimuksessa tai muuten laajemmassa tutkimusasetelmassa nämä kriteerit ylittyvät, koska eri aineistojen sisältämiä erilaisia argumentaatioita ei voida arvioida samoilla kriteereillä. Ongelmaksi muodostuvat aineiston käsittely, tutkimuksen tapa, analyysien sitovuus, analyysien rinnastettavuus, sekä näiden kautta synteetin toistettavuus. Kutakin ongelmaa kohden SAH-teoriassa on

muodostettu oma tutkimusvaiheensa, ja ne ovat kriteerisessä suhteessa toisiinsa nähden. Tällä menetelmällisellä asetelmalla, sekä metodologisella modulaarisuudella pyritään luomaan pohjaa kompleksisten ongelmien tutkimukselle sekä menetelmällistä perustaa poikkiteieteellisten ongelmien kohtaamiselle. Tässä mielessä SAH-teoria lainaa immanentilta systemaattiselta analyysiltä sen peruslähtökohtia, kuten analyysien ja synteisien vähittäinen rakentuminen ja tutkimuskysymyksen ja tutkimusongelmien pitäminen auki pitempään.

Vaikka kriittisesti arvioituna SAH teoriassa esitettyjen työvaiheiden järjestys ei tutkimuksen aikana ole tärkeää, niiden kaikkien tulisi kuitenkin löytyä hermeneuttisesti toteutetun systemaattisen analyysin työvaiheista, koska esimerkiksi immanentteja kriteerejä noudattamalla aineiston käsittely ei yllä hermeneuttisen analyysin tekemisen tieteellisyyteen. Laajempien aineistojen käsittelyn logiikka on menetelmällisistä lähtökohdista eriäviä. Siksi kriteereiden ymmärtäminen kokonaisuutena auttaa hahmottamaan tutkimuskysymyksen ja aineiston ongelmia sekä muita tutkimusaiheen metodologisia tarpeita. SAH antaa alasta riippumattoman laadullisen ja systemaattisen tiekartan hermeneuttisesti toteutettaville tutkimuksille, sekä lähtökohdan arvioida hermeneuttisen systemaattisen analyysin toteutusta.

SAH-teorialla olisi epäilemättä soveltamismahdollisuuksia KID-tutkimuksessa valtavirtaisessa informaatiokäyttämiseen ja käytäntöihin liittyvässä, tulkinnallisia momenteja sisältävässä tutkimuksessa. Informaatiokäyttämisen ja käytäntöjen sekä niihin liittyvien rakenteiden kohdalla mahdollisuudet SAH:n soveltamiseen liittyisivät ehkä luontevimmin noita sosiaalisia ilmiöitä kuvaavien haastattelu- ja kyselyaineistojen sekä dokumenttien analysointiin. Tällä tavoin useisiin erilaisiin laadullisiin aineistoihin nojaavissa tutkimusasetelmissä voisi tavoitella lisää luotettavuutta ja samalla luoda lisää mahdollisuuksia tulosten kriittiseen tarkasteluun.

Tältä osin on vielä syytä kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että KID-tutkimuksessa on kysymys yhtäältä viestinnällisistä ja merkityksiin liittyvistä ja sikäli myös tulkinnallisuutta edellyttävistä asioista ja ilmiöistä. Tältä kannalta artikkelimme keskeinen teema, hermeneuttisen momentin yhdistäminen systemaattiseen analyysiin näyttää erittäin luontealta. Toisaalta erityisesti KID-tutkimuksen valtavirta – jota korostuneimmin edustaa ehkä informaatiotutkimuksena tunnettu opillinen traditio – on perusluonteeltaan sosiaaliteknologisesti motivoitunutta ja siinä mielessä ”suunnittelutiedettä”, jolle pohjaa tarjoaa tieteenalan deskriptiivinen puoli (Järvelin & Vakkari 1988; Okko 1988; Järvelin 1997). Jürgen Habermasin (1965/1971, 308–309) sanoin voimme puhua KID-tutkimuksen varsin läpikäyvänä perusrationaliteettina siitä, miten ”mahdollinen ennustetieto” palvelee ”objektiivisten tai objektivoitujen prosessien teknisen kontrollin” intressiä. Sellaisen ennustetiedon täytyy luonnollisesti olla adekvaattia tai objektiivista sen nimenomaisen todellisuuden suhteen, johon tekninen kontrolli kohdistuu. Tutkimusalan määritelmille onkin luonteenomaista viestinnän tehostamisen korostus. Objektiivisten tai objektivoitujen prosessien kontrollin pohjana olevan tiedon yhtenä keskeisenä kriteerinä on kuitenkin tietty – vaikkakin usein vain johonkin puoliin liittyvä ja siinä mielessä suhteellinen – vastaavuus itse noiden prosessien ja niihin liittyvien todellisuuksien kanssa.

SAH-teorian anti KID-tutkimuksessa ja yleisesti laadullisissa tutkimuksissa voisi liittyä erityisesti niihin tilanteisiin, joissa laadullisin menetelmin pyritään perimmältään jonkin ilmiön tieteelliseen ja ehkä jopa objektiiviseen kuvaamiseen. SAH:n oleellinen kohta tältä kannalta on dekonstruktion ja hermeneuttisen ymmärryksen tasapaino eli juuri se kohta, jonka olemme tässä pyrkineet tuomaan osaksi systemaattista analyysiä.

Kyse ei siis olisi primääristi siitä, miten omaa persoonaamme tai yhteisyyttämme toisten kanssa rakentaessamme meidän tulisi tai miten voisimme aidosti ja gadamerilaisittain hermeneuttisen ajattelun opastamana suhtautua johonkin traditioon tai tekstiin, joka kuuluu siihen traditioon ja tulee kohdallemme. On syytä huomata, että varsin usein KID-tutkimuksessa esimerkiksi hermeneuttinenkin ajattelu on tällä tavoin alisteisessa metodisessa asemassa suhteessaan yleisempään tieteelliseen, ehkä objektiiviseenkin, vaikkakin tulkinnallisia momenteja sisältävään ilmiöitä koskevan tiedon tuottamiseen (vrt. Hansson 2005; Suominen 2016, 271-276; Suorsa 2017, 56). Tällöin yksittäisen tutkimuksenkin perustavat kriteerit – kulloisenkin tutkimuksen tarkemmista intresseistä tietenkin riippuen – tulevat tuosta yleisemmästä tieteellisen tutkimuksen rationaliteetista. Vahvastikin esimerkiksi hermeneuttisia juonteita sisältävässä tutkimuksessa voi olla mielekästä pohtia vaikkapa validiteetin ja rehabiliteetin kysymyksiä. (Ks. esim. Suorsa 2017, 56 ja 155.)

Moniaineistisuus ja tarve analysoida ja ymmärtää eri aineistojen ja argumenttien rajallisuutta korostuu erityisesti poikkitieteellisessä tutkimuksessa (ks. Vaihe 4 yllä). KID-tutkimuksessa monitieteellisyys on huomion arvoinen asia siinä mielessä, että mitä moninaisimmilla tutkimuksen- ja elämänalueilla voi olla muiden niille ominaisempien näkökohtien ohella myös informaatio- tai dokumentaatiopuolensa. Energiamarkkinoita tai vaikkapa säätä koskevalla tiedolla ja informaatiolla sekä sen tuottamisella ja käytöllä on merkitystä uusiutuvan energian ja sen tuotannon kokonaisuudessa (ks. esim. Huotari, Suorsa, Ikkonen & Innanen 2016). Myös kirjastoja voidaan tutkia osina muita toimintoja kuten kasvatusta ja opetusta ja niihin liittyen myös osana oppimista (ks. esim. Kuhlthau 1993/1994; Garrison & FitzGerald & Sheerman 2019).

Myös vastaava laajemman analysoinnin tarve löytyy systemaattisen teologian kentältä, kuten edellä viitatussa Ida Heikkilän tämän vuotisessa Teologisen aikakauskirjan (1/2020) artikkelissa on todettu. Vastaamme SAH teorialla juuri tämänkaltaisiin laadullisten kriteerien sekä menetelmän laajemman käyttöasteen ongelmiin. Myös tutkimuksen metodologinen ja aineistollinen luotettavuus ovat olleet teorian kehittämisen ydinkysymyksiä. Kuten Ida Heikkilä on myös maininnut tämä laajennusavaus ei tule varsinaisesti teologian kentältä, vaikkakin tutkimuksessa on olennaisesti hyödynnetty myös teologian metodologian lähteistöjä, kuten kyseistä Jari Jolkkosen opasta, sekä Kari E. Nurmen pitkää tuotantoa. Nurmen tapauksessa systemaattisen analyysin kehitys ei tosin rajoitu yhteen tieteenalaan, vaan esitykset

ovat luonteeltaan filosofisia ja laajan monitieteisiä. Koemme myös SAH teorian potentiaalinen nimenomaan monitieteellisenä, sekä poikkitieteellisenä filosofisena toteutuksena.⁵⁵

Erityisesti informaatiotutkimuksen valtavirtaa laajemmin KID-tutkimuksen mahdollisia rationaliteetteja voi erittäin yleisellä tasolla hahmottaa mm. seuraavalla perustavanlaatuisella vastakohtaisuudella: (a) ”*nearly what so ever for knowledge becoming into and developing as a resource*” ja (b) ”*about scriptum est for nearly what so ever*” (missä ”scriptum est” tarkoittaa sitä, mitä kirjallisuus on tuottanut). Vaihtoehto (a) **tässä** hahmottaa yleisellä tasolla valtavirran informaatiotutkimuksen suunnittelutieteellistä lähtökohtaa, kun taas (b) voisi olla kuvaus historiallisemmin orientoituvasta, esimerkiksi ja erityisesti kirjastoalalle opillista perustaa luovasta kirjahistoriaa ja yleisesti tietoa kirjallisuudesta ja dokumentaatiosta tuottavasta, bibliografisesti painottavasta tutkimuksesta. (Suominen 2016, 350.) Vaihtoehto (a) jo itsessään implikoi erilaisten tavoiteltujen päämäärien toteutumiseen vaikuttavien tekijöiden huomioon ottamista, mikä voi edellyttää myös perustavasti eri tyyppisiin aineistoihin nojaavien argumentaatioiden toisiinsa sovittamista. Vaihtoehto (b) itsessään taas tulisi lähemmäksi yleisemmin historiallista (esimerkiksi oppi- tai aatehistoriallista tutkimusta) jopa edellä kuvatun mukaan ’aidosti hermeneuttisessa’ mielessä, vaikka mahdollisesti sosiaalishistoriallisesti kontekstualisoituna (ks. Suominen 2016 *passim*; vrt. myös McKenzie 1999).

⁵⁵ Heikkilä 2020, 68.

Kirjallisuus

Milloin selkeyden vuoksi tarpeen, on julkaisuvuosi merkitty seuraavasti: (xxxx/yyyy), missä yyyy on käytetyn painoksen vuosi ja xxxx alkuperäisen/alkuperäisemmän laitoksen vuosi.

Alasuutari, Pertti (1994) *Laadullinen tutkimus*. Jyväskylä: Gummerus.

Benediktsson, Daniel (1989) Hermeneutics: dimensions toward LIS thinking. *Library and Information Science Research*, 1989(3): 210–234.

Bergson Henri (2002/2014) *Henry Bergson Key Writings*. Toim. Pearson, Keith, Maoilearca, John. Lontoo: Bloomsbury academic.

Bertalanffy, Ludwig (1969/2015) *General system theory*. Uudistettu 18. painos, New York: George Brazieller Inc.

Borgman, Christine L. (2008) From Knowledge to Data to Knowledge: Expanding the Horizons of Information Studies. Teoksessa: Maija-Leena Huotari & Elisabeth Davenport, toim.: *From information provision to knowledge production. Proceedings of the international conference for the celebration of the 20th anniversary of Information Studies*, Faculty of Humanities, University of Oulu, Finland, June 23–25.

Capurro, Rafael (1992) *What is information science for*. In: Vakkari, P & Cronin, B (eds.) *Conceptions of library and information science*. London, Graham Taylor. S. 82–96.

Crupi, Vincenzo (2015) *Confirmation*. (Stanford encyclopedia of philosophy).

<https://plato.stanford.edu/entries/confirmation>

Viitattu 16.2.2019

Derrida, Jacques (1974/2016) *Of grammatology*. Gayatri Chakravorty Spivakin käännös alkuperäisestä *De la Grammatologie*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Derrida, Jacques (1967/1973) *Speech and phenomena and other essays on Husserl's theory of signs*. David Allisonin käännös alkuperäisestä *La Voix et le Phénomène*. Evanston: Northwestern University Press.

Derrida, Jacques (1978) *Writing and difference*. Alan Bassin käännös alkuperäisestä *L'écriture et la différence*. Chicago: The University of Chicago Press.

- Derrida, Jacques & Caputo, John. D. (1997/2013) *Deconstruction in a nutshell: a conversation with Jacques Derrida*. Ed. And with commentary by John D. Caputo. 12. painos. New York: Fordham University Press.
- Dervin B & Nilan, M (1986) *Information needs and information users*. Annual Review of Information Science and Technology, 21:3–3.
- Dewey John (1948/2004) *Reconstruction in philosophy*. Mineola: Dover Publications, Inc.
- Feyerabend, Paul (1975/2010) *Against method*. 4. painos. Lontoo: Verso.
- Finkelstein, David & McCleery, Alistair (2005) *An introduction to book history*. New York and London, Routledge.
- Gadamer, H.-G. (1960/1992) *Truth and method*. 2nd rev. ed. New York, Crossroad. Alunp. saks. julk. 1960. Uud. engl. laitos pohjautuu saks. 5. p:een vuodelta 1986.
- Gadamer, Hans-Georg (1976/2008) *Philosophical hermeneutics*. 2 painos. Los Angeles: University of California Press.
- Garrison, Kasey L. & FitzGerald, Lee & Sheerman, Alinda (2019) “They Should be Called Guiders”: Teachers and Teacher Librarians Developing Inquiry Learners. *School Libraries Worldwide* 25(2):34-47.
- Habermas, Jürgen (1965/1971) Knowledge and human interests: A general perspective. Liitteenä teoksessa: Knowledge and human interests. Boston, Beacon Press. Saks. alkup. julk. 1965.
- Haggrén, Georg (2011) *Arkeologia ja historiantutkimus – kaksi näkökulmaa menneisyyteen*. SKAS, 1/2011:4-15.
http://www.skas.fi/wp-content/uploads/2018/01/SKAS1_2011.pdf
 Viitattu 18.7.2019
- Hall, Peter (2006) *Systematic process analysis: when and how to use it*. *European Management Review* 3(1): 24–31.
- Hannula, Aino (2008) Systemaattinen tekstianalyysi Kohteena Paulo Freiren pedagogian klassikkoteokset. Teoksessa: Syrjäläinen, Eija & Eronen, Ari & Värri, Veli-Matti (toim.) *Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin*. Tampere: Juvenes Print. S. 111–125.

Hansson, Joacim (2005) Hermeneutics as a bridge between the modern and the postmodern in library and information science. *Journal of Documentation*, Vol. 61 No. 1, 2005. S. 102–113.

Heikkilä, Ida (2020) Systemaattisen teologian metodi Saksassa ja Suomessa. Teologian Aikakauskirja 1/2020 125. vuosikerta.

Hirsch, Eric Donald (1973) *Validity in Interpretation*. 4 painos, Lontoo: Yale University Press.

Hjørland, Birger (2007) Arguments for 'the bibliographic paradigm'. Some thoughts inspired by the new English edition of the UDC. *Information research*, Vol. 12 No. 4, October, 2007. Proceedings of the Sixth International Conference on Conceptions of Library and Information Science—"Featuring the Future"

<http://www.informationr.net/ir/12-4/colis/colis06.html>

Viitattu 31.12.2019

Hoel, Ivar A. (1992) Information science and hermeneutics—should information science be interpreted as a historical and humanistic science. Teoksessa: Vakkari, P & Cronin, B (toim.) *Conceptions of library and information science*. London, Graham Taylor. S. 68–81.

Holland, George Adam 2006. 'Associating social constructionism and extended cognition in information studies'. *Journal of Documentation*; 2006; 62, 1; Social Science Premium Collection s. 91.

Howson, Colin & Urbach, Peter (2006) *Scientific reasoning The Bayesian approach*. 3. painos, Illinois: Open Court.

Huotari, Maija-Leena & Suorsa, Anna & Ikkonen, Kaisa & Innanen, Kaisu (2016) Knowledge creation in an R&D project. A multiple case study in the context of clean energy markets in Finland. *Information Research*, 21(4). Proceedings of ISIC, the Information Behaviour Conference, Zadar, Croatia, 20-23 September, 2016: Part 1.

<http://www.informationr.net/ir/21-4/isic/isics1602.html>

Viitattu 31.1.2019

Ingwersen, Peter (1992) *Information retrieval interaction*. London, Taylor Graham

Jolkkonen, Jari (2007) *Systemaattinen analyysi tutkimusmetodina*. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

https://www2.uef.fi/documents/11461/898474/systemaattinen_analyysi_tutkimusmetodina.pdf

Viitattu 16.2.2019

Jussila, Juhani & Montonen, Kaisu & Nurmi, Kari E. (1992) Systemaattinen analyysi kasvatustieteiden tutkimusmenetelmänä. Teoksessa: Gröhn, Terttu & Jussila, Juhani (toim.) *Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa*. Helsinki: Yliopistopaino. S. 157–208.

Järvelin, Kalervo (1997) Informaatiotutkimuksen kehitys. *Informaatiotutkimus* 16 (3): 85-88. Virkaanastujaisesitelmän lyhennelmä, perustuu Tampereen yliopistossa 27.10.97 pidettyyn virkaanastujaisesitelmään.

Järvelin, Kalervo & Vakkari, Pertti (1988) Kirjastotiede ja informatiikka - tiedon hankinnan tiede. *Kirjastotiede ja informatiikka* 7(1): 18–32.

<https://journal.fi/inf/article/view/1338/1185>

Viitattu 27.7.2019

Kuhlthau, Carol C. (1993/1984) *Seeking meaning: a process approach to library and information services*. 2nd pr. Norwood, Ablex, 1994. Cop. 1993.

Laaksovirta, Tuula, H (1985) *Tieteellinen metodi ja metodologia*. Lähtökohtia kirjastotieteen ja informatiikan tutkimuksen metodologialle. *Informaatiotutkimus aikakausjulkaisu vanhalla nimellä Kirjastotiede ja informatiikka* 4(2): 35-44,

<https://journal.fi/inf/article/view/1221/1079>

Viitattu 16.2.2019

Laine, Tuija (2018) *Kirjahistorian perusteet ja tutkimus*. Helsinki: Kansalliskirjasto ja Suomen kirjahistoriallinen seura ry.

http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/149440/Kirjahistorian_perusteet_ja_tutkimus_Tuija_Laine.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Viitattu 25.6.2019

McKenzie, Donald Francis (1999) *Bibliography and the sociology of texts*. Cambridge, Cambridge University Press.

Madsen, K. B. (1974) *Modern theories of motivation A comparative metascientific study*. John Wiley & Sons, New York/Toronto.

Mahner, Martin, (2007) “Demarcating Science From Non-Science”, *General Philosophy of Science*, Focal Issues, ed. by Theo A. F. Kuipers, Elsevier Publications, Amsterdam- Oxford.

Mayo, Deborah (1996) *Error and the Growth of Experimental Knowledge*. Chicago: The University of Chicago Press, .

Mäkelä, Klaus (1990) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Toim. Klaus Mäkelä. Helsinki: Gaudeamus.

Nurmi, Kari, E Systemaattinen tekstianalyysi, metodiks sivun artikkeli.

<https://metodix.fi/2014/05/19/nurmi-systemaattinen-tekstianalyysi/>

Viitattu 9.12.2019

Okko, Marjatta (1988) Suunnittelutieteellisestä lähestymistavasta kirjastotieteen ja informatiikan tieteenharjoituksessa. *Kirjastotiede ja informatiikka* 7(4): 105—111.

Ollitervo, Sakari (2003) Vaikutusten historia. Kokemus ja kysymys Hans-Georg Gadamerin filosofiassa, 33–57. Teoksessa: Ollitervo, Sakari & Parikka, Jussi & Väntsi, Timo (toim.): *Kohtaamisia ajassa: kulttuurihistoria ja tulkinnan teoria*. S. ,58–86. (Cultural history – Kulttuurihistoria ; 3).

Popper, Karl (1989/2002) *Conjectures and Refutations*. Uusi painos. Lontoo: Routledge.

Popper, Karl (1979) *Objective Knowledge*. Hong Kong: Oxford University Press, .

Popper, Karl (1959/2002) *The logic of scientific discovery*. Uusi painos, Lontoo: Routledge.

Raami, Asta (2016) *Älykäs intuitio: Ja miten käytämme sitä*. Helsinki: S&S.

Rapoport, Anatol & Parsons, Talcott & Mitchell, William & Kaplan, Morton & Gochman, David (1968) Systems analysis. Teoksessa: *International Encyclopedia of the social sciences*. Vol 15. Crowell Collier and Macmillain. S 452–495.

Ricœur, Paul (1969) *Le conflict des interprétations; essais d'herméneutique*. Paris: Seuil.

Ricœur, Paul (1970/1981) *Hermeneutics and human sciences: essays on language, action and interpretation*. Cambridge, Cambridge University Press. Julkaistut artikkelit vuosilta 1970–1979.

Ricœur, Paul (1976) *Interpretation Theory: Discourse and the surplus of meaning*. Texas: Fort-Worth: TCU Press.

Sell, Maria (2003) Perspektiivisyys ja tulkinta. Teoksessa: *Kohtaamisia ajassa: kulttuurihistoria ja tulkinnan teoria*. S. 95–96. (Cultural history – Kulttuurihistoria; 3)

Suominen, Vesa (2007) The problem of 'userism', and how to overcome it in library theory. *Information Research* 12(4). Proceedings of the Sixth International Conference on Conceptions of Library and Information Science—"Featuring the Future.

<http://informationr.net/ir/12-4/colis/colis33.html>.

Viitattu 1.1.2020

Suominen, Vesa (2016) *About and on behalf of scriptum est: The literary, bibliographic, and educational rationality sui generis of the library and librarianship on the top of what literature has produced*. Oulu, University of Oulu.

<http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526212302.pdf>

Viitattu 14.5.2019

Suominen, Vesa (2017) Humanististen tieteiden omin käsitettävissä oleva rationaliteetti: Innovaatio vai vaaliminen? *Informaatiotutkimus* 36(1).

<https://journal.fi/inf/article/view/63195/24666>

Viitattu 31.12.2019

Suoranta, Juha (2008) *Haarautuvien metodologioiden puutarhassa*. Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitos, Tampere.

https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65781/Suoranta_Haarautuvat_metodologiat.pdf?sequence=1

Viitattu 4.2.2019

Suorsa, Anna (2017) *Interaction for knowledge creation: A phenomenological study in Knowledge Management*. Oulu, University of Oulu.

<http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526215235.pdf>

Viitattu 3.7.2019

Systeemiäly (2005) *Systeemiäly*. Toim. Raimo Hämäläinen ja Esa Saarinen. Systems Analysis laboratory research reports B25.

<http://sal.aalto.fi/publications/pdf-files/systeemialy2005.pdf>

Viitattu 16.2.2019

Talja, S. & Hartel, Jenna (2007) Revisiting the user-centred turn in information science research: an intellectual history perspective. *Information research*, Vol. 12 No. 4, October, 2007. Proceedings of the Sixth International Conference on Conceptions of Library and Information Science—"Featuring the Future".

<http://www.informationr.net/ir/12-4/colis/colis04.html>.

Viitattu 31.12.2019

Tuominen, Kimmo; Talja, Sanna; Savolainen, Reijo 2003. 'Multiperspective digital libraries: The implications of constructionism for the development of digital libraries'. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*; Apr 2003; 54, 6; Social Science Premium Collection s. 561.

Varto, Juha (2005) *Laadullisen tutkimuksen metodologia*. Lahti: Elan vital.

http://arted.uiah.fi/synnyt/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf

Viitattu 2.10.2020)